

Κείμενο Απόφασης για τη Συγκυρία της 2^{ης} Πανελλαδικής Συνδιάσκεψης

Συνάντηση για μια Αντικαπιταλιστική και Διεθνιστική Αριστερά

1. Το διεθνές τοπίο

Πανδημία και καπιταλιστική κρίση

Στην σημερινή παγκόσμια συγκυρία δεσπόζουν η πανδημία του Covid-19 και το νέο επεισόδιο της καπιταλιστικής κρίσης που πυροδοτήθηκε από την πρώτη. Η εξάπλωση του νέου ιού φτάνει σχεδόν σε όλο τον πλανήτη και χαρακτηρίζεται από μεγάλη δυναμική, με πάνω από 200.000 νέα δηλωμένα κρούσματα κάθε μέρα, ενώ τα συνολικά επιβεβαιωμένα κρούσματα και οι συνολικοί θάνατοι από την αρχή της πανδημίας έχουν ξεπεράσει τα 23 εκατομμύρια και τους 800.000 αντίστοιχα. Παράλληλα, ο περιορισμός των μετακινήσεων και των κοινωνικών επαφών – είτε λόγω κυβερνητικών μέτρων, είτε οικειοθελής – έχει επιδράσει πολύ αρνητικά στην καπιταλιστική ανάπτυξη: οι προβλέψεις κάνουν λόγο για παγκόσμια ύφεση 5 με 10% για το 2020. Είναι χαρακτηριστικό ότι το πλήθος των χωρών που θα καταγράψουν ύφεση της οικονομίας τους για το 2020, προβλέπεται να είναι το μεγαλύτερο από το 1870, περιλαμβάνοντας κάποιες από τις μεγαλύτερες οικονομίες του πλανήτη, όπως οι ΗΠΑ και η ΕΕ. Αντίστοιχη των παραπάνω φυσικά είναι και η αύξηση της ανεργίας, ενώ η μεγάλη άνοδος της φτώχειας έχει προς το παρόν αποτραπεί από τα οριζόντια έκτακτα επιδόματα πανδημίας που έδωσαν οι κυβερνήσεις των ΗΠΑ, της ΕΕ και άλλων χωρών στους πολίτες τους. Ακόμα περισσότερο, μια σειρά από παράγοντες καθιστούν δύσκολη έως απίθανη μια γρήγορη οικονομική ανάκαμψη με το πέρας της πανδημίας, όπως η αύξηση του δημόσιου χρέους και του ελλείμματος των κρατών – που προκαλείται από τη μεγάλη ύφεση και τα έκτακτα μέτρα στήριξης εργαζομένων και επιχειρήσεων, η αστάθεια στα χρηματιστήρια και το αβέβαιο μέλλον πολλών μικρών επιχειρήσεων, ιδίως σε κλάδους που πλήττονται περισσότερο (λιανεμπόριο, τουρισμός).

Η αποτυχία του νεοφιλελευθερισμού

Αν και οι πανδημίες είναι ένα φυσικό φαινόμενο που έχει εμφανιστεί αρκετές φορές στην ιστορία της ανθρωπότητας, τα τελευταία, τουλάχιστον, 15 χρόνια εμφανίζεται μια έξαρση αυτών (βλ. SARS, Ebola, COVID19) γεγονός που συνδέεται, εκτός των άλλων και με την περιβαλλοντική κρίση. Ωστόσο, η σημερινή πανδημία είναι η πρώτη που πήρε πλανητικές διαστάσεις στη σύγχρονη εποχή, όπου η ανθρωπότητα έχει τη γνώση να την αντιμετωπίσει, και κατ' επέκταση είναι η πρώτη που η διαχείρισή της αποτέλεσε πολιτικό διακύβευμα. Από τη μία έχουμε ως επί το πλείστον χώρες με δεξιές και ακροδεξιές κυβερνήσεις, όπως οι ΗΠΑ, η Αγγλία και η Βραζιλία, οι οποίες προσπάτησαν να υποβαθμίσουν την επικινδυνότητα της πανδημίας και αρνήθηκαν να πάρουν μέτρα περιορισμού της μετάδοσης του ιού, με κύριο μέλημα το να μην πέσει σε ύφεση η οικονομία τους. Το αποτέλεσμα ωστόσο ήταν και να χάσουν τον οποιοδήποτε έλεγχο της εξάπλωσης του ιού, και να μην αποφύγουν το οικονομικό πλήγμα. Ταυτόχρονα, οι ελλείψεις ή ανύπαρκτες δημόσιες υπηρεσίες υγείας στις περισσότερες χώρες του δυτικού ημισφαιρίου, ύστερα από δεκαετίες νεοφιλελεύθερων πολιτικών,

οδήγησαν στην άνοδο των θανάτων από τον ιό. Από την άλλη, χώρες με πολιτικές κοινωνικού κράτους (πχ. Νέα Ζηλανδία, Ισλανδία) ή με κυβερνήσεις που εφαρμόζουν πολιτικές κεντρικού σχεδιασμού όπως η Κίνα) και συνοδεύονται από στιβαρό σύστημα πρωτοβάθμιας υγείας (όπως η Κούβα και το Βιετνάμ), έχουν επιτύχει πολύ καλύτερα αποτελέσματα στον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού και των θανατηφόρων περιστατικών, χωρίς μεγαλύτερη επιβάρυνση της οικονομίας τους.

Εξετάζοντας την πανδημία από ταξική σκοπιά, η εργατική τάξη είναι αυτή που πλήττεται περισσότερο, και γιατί έχει πολύ μικρότερη δυνατότητα πρόσβασης σε περίθαλψη στις χώρες όπου κυριαρχούν οι ιδιωτικές υπηρεσίες υγείας, και γιατί δεν έχει την ίδια ευχέρεια να «μείνει στο σπίτι», αφού είναι αναγκασμένη να πηγαίνει κάθε μέρα στη δουλειά για να έχει έστω και ένα μικρό εισόδημα (ειδικά οι χειρωνακτικές εργασίες χωρίς δυνατότητα τηλε-εργασίας είναι αποκλειστικότητα της). Επίσης η εργατική τάξη είναι πιο ευάλωτη στατιστικά λόγω συνολικού επιπέδου διαβίωσης, διατροφής κ.ο.κ. Αυτό αποτυπώθηκε χαρακτηριστικά στις πληγείσες μεγαλουπόλεις των ΗΠΑ όπου οι πληθυσμοί των μεταναστών, μαύρων και λατίνων είχαν δυσανάλογα περισσότερα θύματα. Ωστόσο, η μεγάλη μεταδοτικότητα του ιού, που καθιστά αναγκαία την καθολική καταπολέμησή του, και το γεγονός ότι εξαπλώθηκε αρχικά σε όλο τον κόσμο από ανθρώπους της αστικής τάξης που κάνουν πολύ περισσότερα διεθνή ταξίδια, προκάλεσε φόβο και στις γραμμές των αστικών τάξεων πολλών χωρών.

Την ίδια στιγμή, κινήσεις όπως το χτίσιμο ολόκληρου νοσοκομείου σε λίγες μόλις εβδομάδες στην Κίνα, και η αποστολή Κουβανών γιατρών στην Ιταλία και αλλού για να καλύψουν τις αυξημένες ανάγκες σε ιατρικό προσωπικό, έκαναν παγκόσμια αίσθηση. Δεν θα ήταν υπερβολή, λοιπόν, να πούμε ότι η πολιτική των ιδιωτικοποιήσεων και κατ' επέκταση η νεοφιλελεύθερη ηγεμονία, έχουν δεχτεί πλήγματα διεθνώς (με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την κυβέρνηση Τζόνσον στην Αγγλία). Παρά την ύπαρξη αντιδραστικών κυβερνήσεων τύπου Τραμπ ή Μπολσονάρο που υποβαθμίζουν ευθέως την αξία της ανθρώπινης ζωής μπροστά στην οικονομική ανάπτυξη, το αφήγημα ότι η οικονομία της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και του ανταγωνισμού προάγει το κοινό καλό, αποδεικνύεται ψευδές.

Τελικά, οι περισσότερες αστικές κυβερνήσεις μετέβησαν σταδιακά σε ένα σχήμα "ισορροπίας" μεταξύ προστασίας της υγείας και οικονομικής επαναλειτουργίας. Αδιαφορούν ή και αδυνατούν λόγω φύσης του συστήματος όμως, για την λήψη εστιασμένων μέτρων προστασίας, όπως η ενίσχυση της πρωτοβάθμιας περίθαλψης, η αποσυμφόρηση των ιδρυματοποιημένων πληθυσμών από τις φυλακές μέχρι τα γηροκομεία, η επιβολή μέτρων στους εργασιακούς χώρους, κ.ο.κ.

Η αποτυχία του καπιταλισμού

Το σημαντικότερο βέβαια, είναι να αναγνωρίσουμε ότι ο νέος κύκλος οικονομικής κρίσης που ανοίγεται, δεν είναι αποτέλεσμα κακής διαχείρισης ή απλώς των νεοφιλελεύθερων πολιτικών που ασκούνται σχεδόν καθολικά στο δυτικό κόσμο τις τελευταίες δεκαετίες, αλλά δομικό πρόβλημα του καπιταλισμού. Πριν ακόμα εμφανιστεί η πανδημία, υπήρχε διάχυτη απαισιοδοξία ακόμα και στους συστημικούς κύκλους για τις προοπτικές ανάπτυξης, και η αναμονή για το τυχαίο γεγονός που θα πυροδοτούσε το νέο κρισιακό επεισόδιο του καπιταλισμού.

Ο καπιταλισμός είναι μια οικονομική λογική που βασίζεται – μεταξύ άλλων – σε επενδύσεις ατομικών κεφαλαιοκρατών που έχουν στόχο το κέρδος, δηλαδή τη συσσώρευση μεγαλύτερου κεφαλαίου από αυτό που επενδύθηκε. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, εκτός από τη συσσώρευση κέρδους για τους ιδιοκτήτες των επενδεδυμένων κεφαλαίων, «αναμένεται» να παραχθούν ακόμα και τα πιο βασικά είδη κατανάλωσης, να έχουν πρόσβαση σ' αυτά οι εργάτες μέσω του μισθού που παίρνουν για τη συμμετοχή τους στην παραγωγική διαδικασία, να συλλεχθούν φόροι και να πληρωθούν οι δημόσιοι υπάλληλοι, κλπ· με άλλα λόγια αναμένεται να καλυφθούν οι κοινωνικές ανάγκες μέσα από τη διαδικασία συσσώρευσης κεφαλαίου από τους κεφαλαιοκράτες. Όμως, σε περιόδους που το αναμενόμενο ποσοστό κέρδους είναι αρκετά χαμηλό, οι κεφαλαιοκράτες κάνουν όλο και λιγότερες επενδύσεις. Λιγότερες επενδύσεις σημαίνει και λιγότερη κυκλοφορία χρήματος στην αγορά, πράγμα που ρίχνει ακόμα περισσότερο την αναμενόμενη επίτευξη κέρδους, δημιουργώντας έτσι μια υφεσιακή δίνη. Αυτό συνέβαινε τα πρώτα χρόνια της κρίσης μετά το 2007-08, ώσπου οι ΗΠΑ και η ΕΕ έκαναν ενέσεις χρήματος στην αγορά, σταθεροποιώντας σχετικά την κατάσταση, αυξάνοντας όμως το δημόσιο χρέος, υποθηκεύοντας έτσι τη μακροπρόθεσμη δυνατότητα για άνοδο του ποσοστού κέρδους, αφού, θεωρητικά, θα έπρεπε αυτά τα χρέη να αποπληρωθούν μέσω προγραμμάτων λιτότητας, τα οποία έχουν ως αποτέλεσμα την αφαίρεση χρήματος από την αγορά. Την ίδια στιγμή, η διαδικασία αυτή προκαλεί παράπλευρες απώλειες στους εργαζόμενους, προκαλώντας ανεργία, μειώσεις μισθών και άλλων παροχών και αύξηση ωρών εργασίας, κατά την προσπάθεια του κεφαλαίου να αυξήσει το ποσοστό κέρδους σε αποδεκτά επίπεδα, ώστε να εισέλθει η συσσώρευση σε αναπτυξιακό κύκλο.

Το γεγονός ότι το ποσοστό κέρδους σημείωσε ραγδαία πτώση σε συγκεκριμένους κλάδους λόγω της πανδημίας, παρέσυρε εκ νέου συνολικά την προσδοκία κέρδους προς τα κάτω, αναγκάζοντας τις κυβερνήσεις σε νέες ενέσεις χρήματος στην αγορά, χωρίς όμως να γνωρίζουμε αυτή τη στιγμή, εάν αυτές οι ενέσεις είναι αρκετές για να αντιστρέψουν την κατάσταση. Γι' αυτό το λόγο οι κυβερνήσεις θα αποφεύγουν από εδώ και πέρα νέα μέτρα περιορισμού μετακινήσεων, ρισκάροντας έτσι περισσότερους θανάτους, μόνο και μόνο για να μην διασαλευτούν οι συνθήκες κερδοφορίας για το κεφάλαιο.

Από τα παραπάνω προκύπτει η σαφής αποτυχία του καπιταλισμού να εγγυηθεί όχι μόνο την άνοδο του βιοτικού επιπέδου του μεγαλύτερου έστω κομματιού της κοινωνίας, αλλά και την κάλυψη των στοιχειωδών αναγκών της.

Αξίζει, τέλος, να επισημάνουμε ότι η αποτυχία του καπιταλισμού αναδεικνύεται και από τα θετικά αποτελέσματα της κρίσης του: κατά τη διάρκεια της μεγάλης ύφεσης της άνοιξης λόγω των μέτρων περιορισμού μετακινήσεων, υπήρξε θεαματική μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και των σκουπιδιών που παράχθηκαν στις καπιταλιστικές μητροπόλεις, ενώ μια σημαντική μερίδα εργαζομένων με αναστολή εργασίας, έζησαν με πολύ περισσότερο ελεύθερο χρόνο. Μ' αυτόν τον παράδοξο ίσως τρόπο, φάνηκε ότι μια πιο απλή οικονομική ζωή, με στόχο την κάλυψη των αναγκών και χωρίς πολιτικές ανάπτυξης και τόνωσης της κατανάλωσης, εκτός από αναγκαία μπορεί να είναι και εφικτή και πιο όμορφη.

Εξεγέρσεις, αντι-εξεγέρσεις και η επιτυχία του καπιταλισμού

Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, έτσι και στο μέλλον, φαίνεται ότι είναι πολύ δύσκολο έως απίθανο να μειωθεί η ανεργία και να βελτιωθούν οι εργασιακοί όροι των εργαζομένων αναίμακτα σε συνθήκες καπιταλισμού. Κατά συνέπεια εντείνεται η κοινωνική αστάθεια, με απρόβλεπτες κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις.

Στα θετικά της προηγούμενης περιόδου καταγράφονται αρχικά η μεγάλη εξέγερση στη Χιλή ενάντια στην κυβέρνηση Πινιέρα, με αιτήματα από την αύξηση του κατώτατου μισθού μέχρι τη σύνταξη νέου συντάγματος, και στη συνέχεια η εξέγερση με σύνθημα “Black Lives Matter” στις ΗΠΑ ενάντια στις ρατσιστικές διακρίσεις σε βάρος των αφροαμερικανών, το οποίο ανέδειξε ευρύτερα αιτήματα ενάντια στην αστυνομία και την κατασταλτική βία, και περικοπή της χρηματοδότησης της υπέρ της χρηματοδότησης πολιτικών όπως η δημόσια και δωρεάν υγεία. Οι κινητοποιήσεις αυτές κατάφεραν να αντισταθίσουν το κλίμα ανόδου μιας υπερσυντηρητικής και ακραία νεοφιλελεύθερης ακροδεξιάς με τις εκλογικές νίκες του Τραμπ και του Μπολσονάρο, και να δώσουν αφορμή για σημαντικές κινητοποιήσεις αλληλεγγύης σε όλο το δυτικό κόσμο – με σημαντικότερες ίσως αυτές στη Γαλλία, όπου ανέδειξαν παρόμοια αιτήματα. Την εικόνα των εξεγέρσεων παγκοσμίως συμπληρώνει η μεγάλης έντασης και διάρκειας λαϊκή εξέγερση στο Λίβανο με κύρια στοιχεία την εναντίωση στη φτώχεια και τη διαφθορά, που οδήγησε στην πτώση της κυβέρνησης.

Από την άλλη, τα παραπάνω περί «αποτυχίας» του καπιταλισμού αποτελούν ένα μόνο μέρος της εικόνας: παρά την δομική κρίση και την αδυναμία του να εμψυχήσει ρεαλιστικές προσδοκίες σε ευρύτερα κομμάτια των από κάτω, ο καπιταλισμός αποδεικνύεται ιδιαίτερα ανθεκτικός. Η σημαντική αύξηση της καταστολής σε βάρος των υποσχέσεων στο «μείγμα» της συστημικής πολιτικής παγκοσμίως, δεν συναντά μέχρι στιγμής ικανή πολιτική απάντηση. Την ίδια στιγμή που η καπιταλιστική κρίση πλήττει πλατιές μάζες ανέργων και επισφαλώς εργαζόμενων, εξακολουθεί να υφίσταται ένα ηγεμονικό μπλοκ των «δύο τρίτων» ενσωματώνοντας ανθρώπους που μπορεί ακόμα και να διαμαρτύρονται για τις συνέπειες της καπιταλιστικής κρίσης, αλλά θα προτιμούσαν μια επιστροφή στις παλιές καλές εποχές της καπιταλιστικής ανάπτυξης και ακολουθούν τον ατομικό δρόμο ως τον μόνο ρεαλιστικό.

Σ’ αυτές τις συνθήκες είναι αρκετά προβληματική η απουσία μιας πολιτικής αριστεράς, ικανής να διοχετεύσει αυτή τη λαϊκή διαθεσιμότητα σε ένα νέο ηγεμονικό πολιτικό σχέδιο που να καταφέρει να απειλήσει την αστική εξουσία. Οι αριστερές σοσιαλδημοκρατικές ελπίδες των υποψηφιοτήτων Κόρμπυ και Σάντερς σε Αγγλία και ΗΠΑ αντίστοιχα ηττήθηκαν και οι πιο ριζοσπαστικές εστίες αμφισβήτησης του υπάρχοντος παραμένουν σχετικά περιθωριακές και δεν καταφέρνουν να σχηματίσουν ένα φαντασιακό για το μέλλον με πλειοψηφική απεύθυνση. Το κενό στα αριστερά του παγκόσμιου πολιτικού χάρτη συντηρεί τον κίνδυνο απογοητεύσεων από τη μεριά του κινήματος, περαιτέρω σκλήρυνσης της κρατικής καταστολής χωρίς αποτελεσματική αντιπολίτευση, ακόμα και ανάδειξης ακροδεξιών λαϊκίστικων δυνάμεων ως «εναλλακτικών» απέναντι στο κυρίαρχο.

2. Η εγχώρια συγκυρία

Πανδημία και καπιταλιστική κρίση

Όπως ήταν αναμενόμενο η Ελλάδα δεν αποτέλεσε εξαίρεση όσον αφορά την αρχική διάδοση του κορωνοϊού. Η γρήγορη αντίδραση της κυβέρνησης με μέτρα περιορισμού των μετακινήσεων οδήγησε σε δραστική μείωση των κρουσμάτων μέχρι τα τέλη της άνοιξης, χωρίς βέβαια να αποφευχθούν οι προφανείς υφειακές επιπτώσεις στην οικονομία, από τη στιγμή που σχεδόν ολόκληροι οι κλάδοι της εστίασης, της ψυχαγωγίας και του τουρισμού έκλεισαν περίπου για δύο μήνες. Όμως, η μείωση των κρουσμάτων στο όριο της εξάλειψης επέτρεψε το εκ νέου άνοιγμα αυτών των κλάδων, με την πολύ χαμηλή διάδοση του ιού να μένει πρακτικά ανεπηρέαστη. Από τον Ιούλιο κι έπειτα, η απόφαση της κυβέρνησης να βάλει την οικονομία σε προτεραιότητα και να ανοίξει τα σύνορα για τους τουρίστες χωρίς σοβαρό έλεγχο, ανέτρεψε την εικόνα. Η διάδοση του ιού είναι στα όρια του οποιουδήποτε ελέγχου, ενώ τα όποια μέτρα παίρνονται, συχνά αντιφάσκουν με άλλες πολιτικές επιλογές και δίνουν την αίσθηση μιας προσχηματικής διαχείρισης της πανδημίας.

Την ίδια στιγμή, η κατάσταση στην οικονομία δεν βελτιώθηκε ουσιαστικά, παρά την εν λόγω αλλαγή προτεραιότητας. Είναι ενδεικτικό ότι στον κλάδο του τουρισμού, ο οποίος αποτελεί βαρόμετρο τόσο για την ελληνική οικονομία διαχρονικά, όσο και για τις σχετικές αποφάσεις της κυβέρνησης, τα έσοδα για το 2020 εκτιμώνται σε 3 με 3,5 δις ευρώ, έναντι 17,7 δις το 2019. Μια τέτοια μείωση θα έχει φυσικά ευρύτερες επιπτώσεις στο σύνολο της οικονομίας, ειδικά σε δείκτες που αφορούν τις κατώτερες τάξεις, όπως η ανεργία και η κατανάλωση. Ο δε συνδυασμός με τη νέα επιδημιολογική επιβάρυνση και το αρνητικό αποτέλεσμα στους πληττόμενους κλάδους, αναμένεται να επιφέρει βαρύ πλήγμα στην οικονομία. Μέχρι στιγμής, οι «μετριοπαθείς» προβλέψεις των συστημικών κύκλων κάνουν λόγο για ύφεση 8 με 12% για το 2020 και άνοδο της ανεργίας πάνω από το 20%, πράγμα που σημαίνει ότι η πραγματική εικόνα στο τέλος του έτους πιθανόν να είναι σαφώς μεγαλύτερη. Κατά συνέπεια, η επιλογή της κυβέρνησης για άνοιγμα του τουρισμού προς όφελος της οικονομίας, με τον τρόπο που έγινε (πχ. ενδεικτικά μόνο τεστ σε τουρίστες από χώρες με πολλά κρούσματα), μπορεί να θεωρηθεί παντελώς αποτυχημένη.

Η δεκαετής πλέον κρίση βρίσκει την πλειοψηφία των νοικοκυριών οικονομικά εξοντωμένη και υπερχρεωμένη. Οι επιπτώσεις της πανδημίας με κατακόρυφη άνοδο της ανεργίας και νέα μείωση των εισοδημάτων δημιούργησαν πρόσθετη επιβάρυνση και πρόσθετα χρέη. Η αναστολή «διώξεων» ως το τέλος Αυγούστου προοιωνίζει ένα θερμό φθινόπωρο: Υπάρχουν 8.000 πλειστηριασμοί που ξεκινάνε από 1η Σεπτεμβρίου, και θεσμοθετείται εν μέσω πανδημίας ο νέος πτωχευτικός νόμος, ο οποίος οριστικοποιεί πλέον και θεσμικά την τοποθέτηση χιλιάδων ανθρώπων στη συνθήκη του «φτωχού», με την καθολική ρευστοποίηση της ακίνητης περιουσίας – περιλαμβανόμενης και της πρώτης κατοικίας – προς όφελος των τραπεζών. Μαζί με τις 350.000 επιστολές διακοπής ρεύματος, έχουμε την πιο εύγλωττη εικόνα της πραγματικότητας ότι για μια ακόμα φορά την κρίση θα πληρώσουν οι φτωχοί.

Περιμένοντας την ΕΕ

Μπροστά σ' αυτή τη συνθήκη, η κυβέρνηση της ΝΔ και τα φιλικά προς αυτή ΜΜΕ καλλιεργούν προσδοκίες γύρω από το οικονομικό πακέτο στήριξης της ΕΕ, υποστηρίζοντας πως η ελληνική

οικονομία θα λάβει το ποσό των 70δισ, στα οποία όμως συνυπολογίζουν τα ούτως ή άλλως προβλεπόμενα χρήματα της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και του ΕΣΠΑ. Στην πραγματικότητα, η Ελλάδα θα λάβει 22,4 δισ επιχορηγήσεις, πιο συγκεκριμένα 19 δισ από το Ταμείο Ανάκαμψης σε τρεις δόσεις (6,65 δισ το 2021, 6,65 δισ το 2022 και άλλα 5,7 δισ το 2023) και 3,4 δισ επιπλέον ενίσχυση στα πακέτα του ΕΣΠΑ και της ΚΑΠ. Από αυτά τα 22,4 δισ πρέπει να αφαιρεθεί το νέο χρέος που επωμίζεται το Ελληνικό Δημόσιο εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: η Ελλάδα αναλαμβάνει να αποπληρώσει το 1,37% των 750 δισ που θα δανειστεί η Επιτροπή συνολικά από τις «αγορές» εκ μέρους της Ένωσης – δηλαδή, 10,3 δισ. Επίσης προβλέπεται η χορήγηση 12,2 δισ σε μορφή δανείων. Σε κάθε περίπτωση, τόσο οι επιχορηγήσεις όσο και τα δάνεια δεν θα δίνονται στα εθνικά κράτη με την ελευθερία να τα χρησιμοποιήσουν όπως αποφασίσουν τα ίδια. Για να ωφεληθεί ένα κράτος-μέλος από το ταμείο ανάκαμψης, θα πρέπει να καταθέσει «συγκεκριμένα σχέδια δημοσίων επενδύσεων και συνοδευτικών μεταρρυθμίσεων», οι οποίες θα εγγυώνται την «ανθεκτικότητα» της εθνικής οικονομίας...

Έχει σημασία να θυμηθούμε ότι το πακέτο ήρθε ως συμβιβασμός των ευρωπαϊκών αρχουσών τάξεων, σε μια στιγμή όπου υπήρξε μπλοκ χωρών που διεκδικούσαν χαλάρωση των οικονομικών περιορισμών, την ώρα που η Ένωση περνούσε ξανά φάση μεγάλης απονομιμοποίησης, όταν την άνοιξη οι χώρες έκλεβαν κυριολεκτικά η μία από την άλλη αναπνευστήρες. Αυτή η συνθήκη, λίγο μετά το Brexit, φέρνει ξανά στην επιφάνεια μια κρίση νομιμοποίησης της ΕΕ, ακόμα και υπό την πίεση των ενδοαστικών ανταγωνισμών αντί της παρέμβασης του λαϊκού παράγοντα.

Στην πραγματικότητα, οι άρχουσες τάξεις της ΕΕ για άλλη μια φορά βλέπουν την κρίση ως ευκαιρία αναδιανομής πλούτου υπέρ του κεφαλαίου, την οποία δεν προτίθενται να αφήσουν να πάει χαμένη: μεγάλο μέρος του τελικού πακέτου προορίζεται να δοθεί ως ενίσχυση σε ιδιωτικές επιχειρήσεις, και την ίδια στιγμή περικόπτονται σε ποσοστό άνω του 75% οι διαθέσιμοι πόροι για την Ευρωπαϊκή στήριξη των Εθνικών Συστημάτων υγείας, αλλά και των πόρων για ακαδημαϊκά προγράμματα. Στην υλοποίηση αυτής της «ευκαιρίας», η κυβέρνηση της ΝΔ και ο εγχώριος αστικός συνασπισμός εξουσίας, φαίνεται να διεκδικούν ρόλο πρωτοπορίας, εντατικοποιώντας την επίθεση στους από κάτω που είχαν ξεκινήσει από τις τελευταίες εκλογές και έπειτα, και γενικεύοντας τη σε όλα τα μέτωπα.

Η κυβερνητική πολιτική στο χώρο της υγείας

Η αρχική αντίδραση της κυβέρνησης στο πρώτο κύμα της πανδημίας έκανε θετική εντύπωση. Η έγκαιρη λήψη των μέτρων περιορισμού των μετακινήσεων έτυχε ευρείας αποδοχής από την κοινωνία και οι αρχικές εξαγγελίες για στήριξη της δημόσιας υγείας με προσλήψεις και αύξηση δαπανών για αγορά εξοπλισμού, δημιούργησαν ελπίδες για μερική αντιστροφή των ασφυκτικών νεοφιλελεύθερων πολιτικών που εφαρμόζονταν στην υγεία, τουλάχιστον κατά τη μνημονιακή δεκαετία. Άλλωστε, η κατάσταση στην οποία είχαν περιέλθει τα δημόσια νοσοκομεία λόγω της μεθοδευμένης τους απαξίωσης ήταν οριακή: 550 διαθέσιμες ΜΕΘ έναντι αναγκών για 3500 προ πανδημίας, και 6.500 κενές οργανικές θέσεις γιατρών, οι οποίες «καλύπτονται» από την αυτοθυσία των υπολοίπων και τα εξαντλητικά ωράρια σε εφημερίες. Αντιστοίχως προβληματική ήταν και η κατάσταση της πρωτοβάθμιας υγείας. Ωστόσο, η φανατική προσήλωση της ΝΔ στο νεοφιλελευθερισμό δεν άργησε να φανεί. Ενώ η κυβέρνηση είχε εξαγγείλει την αύξηση των ΜΕΘ σε 1200 και την περίφημη πρόσληψη 2000 γιατρών, μετά από 6 μήνες, οι ΜΕΘ είναι 720 και οι προσλήψεις μόνιμων γιατρών είναι

λιγότερες από 500. Ιδιαίτερα χαρακτηριστικό είναι και το γεγονός ότι ο συνολικός αριθμός του προσωπικού στις μονάδες υγείας τον περασμένο Μάιο ήταν χαμηλότερος απ' ό τι πριν ένα χρόνο κατά 5.000 περίπου. Αντί για μόνιμες προσλήψεις, η κυβέρνηση επιδόθηκε σε μια ιδιαίτερα απαξιώτικη πολιτική, τόσο για τους εργαζόμενους γιατρούς, όσο και συνολικά για το σύστημα υγείας, με συμβάσεις ορισμένου χρόνου, καθυστερήσεις πληρωμών προσωπικού σε διάφορα νοσοκομεία, συνέχιση του καθεστώτος εξαντλητικών εφημεριών, διαρροές για ιδιωτικοποιήσεις δημόσιων νοσοκομείων εν μέσω πανδημίας και μίσθωση ιδιωτικών κλινών ΜΕΘ με αυξημένη αποζημίωση για τους ιδιοκτήτες! Ταυτόχρονα, τα μέτρα ενάντια στη διασπορά του ιού στα νοσοκομεία ήταν σχεδόν ανύπαρκτα, καθώς υπήρχε τεράστια έλλειψη σε προστατευτικά είδη για το προσωπικό, ενώ η κυβέρνηση μπάλυνε διαρκώς τρύπες με μεταφορά προσωπικού από τμήμα σε τμήμα και από την πρωτοβάθμια υγεία στα νοσοκομεία, αυξάνοντας τον κίνδυνο διασποράς του ιού· κατάσταση που έκανε αρκετούς γιατρούς να νοσήσουν και ακόμα περισσότερους να τεθούν σε καραντίνα.

Ταυτόχρονα, ενώ η Κυβέρνηση μας παρότρυνε «να μείνουμε σπίτι», αδιαφόρησε εγκληματικά για όσους/ες/α δεν έχουν (ασφαλές) σπίτι. Οι άστεγοι κι οι χρήστες/ριες παρέμειναν στους δρόμους πλήρως εκτεθειμένοι, οι γυναίκες και τα lgbtqi+ υποκείμενα αναγκάστηκαν να βιώσουν τον εγκλεισμό σε συχνά κακοποιητικά περιβάλλοντα. Οι φυλακισμένες παρέμειναν στοιβαγμένες η μία πάνω στην άλλη σε άθλιες συνθήκες υγιεινής, που αποβαίνουν θανατηφόρες ακόμα και χωρίς τον κίνδυνο μιας πανδημίας. Ακόμα, όσοι νοσηλεύονταν σε ψυχιατρικές κλινικές παρέμειναν εγκλειστοί με μόνο μέτρο "προστασίας" την ολική απαγόρευση των επισκέψεων και της εξόδου των ίδιων ακόμη και στον προαύλιο χώρο της δομής, μέτρο φυσικά καταστροφικό για την υγεία τους. Η Κυβέρνηση δεν πήρε επίσης κανένα μέτρο για την αποσυμφόρηση των προσφυγικών camps, αντίθετα φυλάκισε τους πρόσφυγες εντός τους με μηδενική παροχή ιατρικής περίθαλψης και απομόνωνε τα κρούσματα σε κοντέινερ! Αποτέλεσμα ήταν φυσικά πως ο ιός εξαπλώθηκε με ταχύτατους ρυθμούς σε αυτές τις εστίες.

Παράλληλα, η διαχείριση της πανδημίας πέρα από τα νοσοκομεία χαρακτηρίστηκε από τραγική ανεπάρκεια σε ελέγχους για κρούσματα μέχρι και αποσιώπηση κρουσμάτων για επικοινωνιακούς λόγους. Υπήρξε, επίσης, αποτροπή πολλών ασθενών που ήταν ύποπτα περιστατικά να κάνουν τεστ σε δημόσιο νοσοκομείο, με αποτέλεσμα να εξωθούνται σε τεστ με δικά τους έξοδα σε ιδιωτικές μονάδες υγείας. Στα ΜΜΜ όχι μόνο δεν έγινε καμία παρέμβαση για την αύξηση των δρομολογίων με στόχο την αραίωση των επιβατών, αλλά υπήρξαν εξοργιστικές εξαγγελίες για μείωση των δρομολογίων μέσα στο καλοκαίρι και επιβολή προστίμων σε επιβάτες που οι ελεγκτές θα θεωρούσαν υπεράριθμους. Την εικόνα συμπληρώνουν φαινόμενα κερδοσκοπίας σε είδη όπως προστατευτικές μάσκες και αλκοολούχες λοσιόν, τα οποία υπέθαλπαν σχεδόν απροκάλυπτα διάφορα κυβερνητικά στελέχη, και διάφορες παλινωδίες σχετικά με το κλείσιμο των εκκλησιών, τη θεία κοινωνία και τη χρήση масκών στο εσωτερικό τους.

Η πολιτική αυτή συνεχίζεται μέχρι και σήμερα, παρά τη μεσολάβηση του ανοίγματος των συνόρων μόνο με ενδεικτικούς δειγματοληπτικούς ελέγχους που έχει οδηγήσει σε δεύτερο κύμα έξαρσης της διάδοσης του ιού. Καμία αλλαγή πολιτικής δεν φαίνεται στον ορίζοντα, με εξαίρεση την ένταση της κυβερνητικής προπαγάνδας περί ατομικής ευθύνης των πολιτών, οι οποίοι υποτίθεται ότι αδιαφορούν για τη διάδοση του ιού και δεν εφαρμόζουν τις συστάσεις για χρήση μάσκας και περιορισμό των κοινωνικών επαφών. Ωστόσο, παρά την προφανή ύπαρξη μιας τέτοιας μερίδας του

πληθυσμού, υπάρχει μια μεγάλη πλειοψηφία πολιτών που προσπαθούν να προστατέψουν όπως μπορούν τον εαυτό τους και τους γύρω τους, αλλά αναγκάζονται να συνωστίζονται καθημερινά σε εργασιακούς χώρους και ΜΜΜ, εισπράττοντας από την κυβέρνηση πρωτοφανή εμπαιγμό και παραπληροφόρηση.

Το εργασιακό τοπίο της κρίσης και η κυβερνητική πολιτική

Ήδη πριν από την πανδημία, η κυβέρνηση της ΝΔ συνέχισε την αντεργατική πολιτική κάνοντας χρήση όλων των μνημονιακών μέτρων αλλά και αυτών που ψήφισε λίγους μήνες μετά την ανάληψη της εξουσίας. Στην απορρυθμισμένη αγορά εργασίας, με την κυβέρνηση να «κλείνει το μάτι» στους εργοδότες, οι εργαζόμενοι/ες, με ισχυρή διαπραγματευτική ισχύ, αντιμετωπίζουν την εργοδοτική αυθαιρεσία με απλήρωτες υπερωρίες, μη καταβολή δεδουλευμένων, μαύρη εργασία, αναγκαστικές άδειες, κλπ., μέχρι εκβιασμούς για επιστροφή δώρων Πάσχα και Χριστουγέννων.

Με την εμφάνιση της πανδημίας, η κυβέρνηση επέβαλε το γενικευμένο lock down χρησιμοποιώντας κυρίαρχα την ρητορική για την ατομική ευθύνη. Επί της ουσίας, πάγωσε την παραγωγική διαδικασία σε μια σειρά από κλάδους και βρήκε την ευκαιρία να μετατοπίσει κι άλλο το συσχετισμό δύναμης υπέρ των εργοδοτών. Προκειμένου να περιορίσει την μείωση της κερδοφορίας του κεφαλαίου συνολικά αλλά και την καταστροφή των μη αποδοτικών κεφαλαίων, με το πρόσχημα της διατήρησης των θέσεων εργασίας, θεσμοθέτησε το αυξημένο ωράριο χωρίς αύξηση μισθών για τα σουπερμάρκετ, ενίσχυσε το διευθυντικό δικαίωμα στη μονομερή χρήση ευέλικτων μορφών εργασίας (εκ περιτροπής εργασία με μείωση 50% και του μισθού, τηλεργασία χωρίς έλεγχο ωραρίων), επέτρεψε την ανεπίσημη λειτουργία επιχειρήσεων που δήλωναν κλειστές και μετέτρεπαν το έκτακτο επίδομα των 800 ευρώ σε καλυμμένο μισθολογικό κόστος από το κράτος. Επέβαλε δηλαδή στους εργαζόμενους να ζήσουν με 400 ευρώ το μήνα. Για τους δε ελεύθερους επαγγελματίες, η απαξίωση από την κυβέρνηση ήταν μνημειώδης, καθώς χορήγησε επίδομα 600 ευρώ για το ίδιο διάστημα, υποχρεώνοντας τους μάλιστα να παρακολουθήσουν πρόγραμμα τηλεκατάρτισης από συγκεκριμένο κατάλογο ΚΕΚ, τα οποία αποδείχθηκαν όχι μόνο πολύ χαμηλού επιπέδου για τους εργαζόμενους με «μπλοκάκι» – καθώς η συντριπτική τους πλειοψηφία είναι πανεπιστημιακού επιπέδου – αλλά και κάκιστης ποιότητας. Όσον αφορά τις απολύσεις, η κυβέρνηση επέβαλε μικρούς περιορισμούς (τις απαγόρευσε μόνο για τις επιχειρήσεις που έκλειναν λόγω πανδημίας και μόνο για το διάστημα που διήρκεσε το κλείσιμο), ενώ ανέστειλε την υποχρέωση των εργοδοτών να δηλώνουν τις τροποποιήσεις ωραρίου, και έθεσε πρακτικά εκτός λειτουργίας το σώμα επιθεώρησης εργασίας. Τέλος, η κυβέρνηση εν πολλοίς αδιαφόρησε για τη μεγάλη μάζα των ανέργων και των αδήλωτων εργαζομένων.

Τα παραπάνω μέτρα οδήγησαν σε πανδημία εργοδοτικής αυθαιρεσίας στους χώρους εργασίας ενώ οι συνθήκες του περιορισμού των μετακινήσεων, της τηλε-εργασίας και του κλεισίματος πολλών εργασιακών χώρων, δυσκόλευαν περαιτέρω τις ισχνές οργανωμένες αντιστάσεις των εργαζομένων, σε ένα τοπίο βαθιάς απαξίωσης του παλαιού συνδικαλιστικού κινήματος και της έννοιας του συνδικαλισμού γενικότερα. Την ίδια στιγμή, επισφαλώς εργαζόμενοι (ενοικιασμένοι, ωρομίσθιοι, συμβασιούχοι ορισμένου χρόνου, “μαύρη” εργασία) δεν εντάχθηκαν στο ελάχιστο δίκτυο προστασίας της κυβέρνησης. Οι γυναίκες και οι νέοι εργαζόμενοι – το πλέον ευέλικτο κομμάτι του κόσμου της εργασίας – δέχτηκαν την μεγαλύτερη επίθεση των εργοδοτών. Η καταφυγή στην τηλεργασία ως μέτρο προστασίας των εργαζομένων από την πανδημία, «διευκόλυνε» την παραβίαση των ωραρίων και την

εντατικοποίηση της εργασίας. Ειδικότερα, οι γυναίκες εργαζόμενες ήταν αυτές που βίωσαν περισσότερο την ρευστοποίηση και αποδιοργάνωση της ιδιωτικής τους ζωής, αφού ο οίκος θεωρείται ο «φυσικός» τους χώρος για να ασκήσουν τις πολλαπλές εργασίες της κοινωνικής αναπαραγωγής.

Υπό την πίεση του κεφαλαίου, η κυβέρνηση «άνοιξε την οικονομία» και οι εργαζόμενοι/ες κλήθηκαν να εργαστούν επειδή ο κίνδυνος υποτίθεται ότι είχε περάσει. Με δεδομένη τη χαλάρωση του δόγματος της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις, η κυβέρνηση υιοθέτησε το πρόγραμμα «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ» χρηματοδοτούμενο από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα SURE. Ένα πρόγραμμα δανεισμού που απαιτεί εγγυήσεις από τα κράτη-μέλη και διαρθρωτικές αλλαγές. Πρόκειται για την πιο σκληρή εκδοχή «ενεργητικής» πολιτικής, ένα σκληρό μηχανισμό επιδότησης της μετατροπής της πλήρους απασχόλησης σε μερική απασχόληση. Ο μηχανισμός αυτός προορίζεται να εγκαταστήσει βραχυπρόθεσμα καθεστώτα απασχόλησης και καθεστώτα μερικής απασχόλησης που θα περιλαμβάνουν μείωση των ορών εργασίας αλλά και μείωση των μισθών των εργαζομένων. Η κάλυψη μόνο του 60% της απώλειας του μισθού των εργαζομένων που θα τεθούν σε καθεστώς μερικής απασχόλησης σημαίνει απώλεια συνολικού εισοδήματος ύψους 20%. Πρόκειται για έναν μηχανισμό μείωσης των μισθών των εργαζομένων και διαρκούς εσωτερικής υποτίμησης της εργασίας, παρότι σε κάποιες περιπτώσεις αυξάνεται αναλογικά ο μισθός ανά ώρα. Η αύξηση της μερικής και της εκ περιτροπής απασχόλησης στην αγορά εργασίας αποτέλεσε την πρώτη αντίδραση του κεφαλαίου στην κρίση. Η αγορά εργασίας μετατρέπεται σε αγορά χρόνου εργασίας, προκειμένου αυτός να προσαρμοστεί στον κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων.

Τα κυβερνητικά μέτρα δεν απέτρεψαν την εκτίναξη της ανεργίας, η οποία αναμένεται να φτάσει στα ποσοστά της κρίσης του 2010-11. Τον μήνα Ιούλιο καταγράφηκαν 1,09 εκατομμύρια άνεργοι, εκ των οποίων μόνο ένα μικρό ποσοστό λαμβάνει επίδομα ανεργίας, ενώ οι γυναίκες «υπερέχουν» σε ποσοστό έναντι των ανδρών. Ωστόσο, η «προσωρινή ανεργία», δηλαδή η αναστολή των συμβάσεων εργασίας, δεν επιτρέπει την πραγματική αποτύπωση της ανεργίας στην Ελλάδα. Άλλωστε η απροθυμία πολλών επιχειρήσεων να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ» με τον όρο να μην απολύσουν εργαζόμενους, μαρτυρά ότι η συνέχιση των απολύσεων θα είναι η επόμενη αντίδραση του κεφαλαίου.

Επιπλέον, όσοι/ες από τους/τις εργαζόμενους/νες επιστρέφουν στον χώρο εργασίας τους αντιμετωπίζουν την εργοδοτική αυθαιρεσία στην λήψη μέτρων για την ασφάλεια και υγεία των εργαζομένων. Καθώς τα κρούσματα πληθαίνουν στους εργασιακούς χώρους, οι εργοδότες αρνούνται να λάβουν μέτρα για την προστασία των εργαζομένων και η κυβέρνηση νομοθετεί την επιστροφή μέρους της μη πραγματοποιηθείσας υπεραξίας λόγω της αναγκαστικής καραντίνας, με την μορφή των απλήρωτων υπερωριών.

Η πανδημία επηρέασε και τον αγροτοδιατροφικό τομέα, αφού το κλείσιμο των συνόρων δεν επέτρεψε την είσοδο των μεταναστών εργατών γης για να εργαστούν ως εποχικοί εργάτες στις αγροκαλλιέργειες της Ημαθίας, της Ηλείας, της Θεσσαλίας κ.α. Υπό την πίεση των αγροτών, η κυβέρνηση «απλοποίησε» τη διαδικασία εισόδου των μεταναστών εργατών γης, «άνοιξε» τα σύνορα και επέτρεψε σε χιλιάδες εργάτες γης να εισέλθουν στην Ελλάδα για να δουλέψουν σε συνθήκες ακραίας εκμετάλλευσης, που θεμελιώνονται στη βάση της τάξης, της φυλής και του έθνους. Την ίδια στιγμή, η κυβέρνηση επιχείρησε να εκμεταλλευτεί την εργατική δύναμη των προσφύγων στα κέντρα

κράτησης, αναζητώντας φθινό εργατικό δυναμικό για τις ανάγκες του αγροτικού κλάδου, σχέδιο που δεν υλοποιήθηκε προς το παρόν.

Το τοπίο στην εκπαίδευση εν μέσω πανδημίας

Εν μέσω γενικευμένης καραντίνας, το υπουργείο Παιδείας αξιοποίησε το εργαλείο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για να συνεχιστεί η εκπαιδευτική διαδικασία. Η εφαρμογή της τηλε-εκπαίδευσης, έφερε στην επιφάνεια χρόνια προβλήματα του εκπαιδευτικού συστήματος, ελλείψεις σε υποδομές και προσωπικό, που έχουν επιφέρει οι συνεχείς μειώσεις του προϋπολογισμού για την Παιδεία, όπως πάντα προειδοποιούσαμε. Παρά την προσπάθεια του υπουργείου να πείσει ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση εφαρμόζεται ανεμπόδιστα, παραποιώντας ακόμη και τα στοιχεία για τη συμμετοχή στις πλατφόρμες, η πραγματικότητα για την εκπαιδευτική κοινότητα ήταν πολύ διαφορετική. Η έλλειψη τεχνογνωσίας και υποδομών (χαμηλές ταχύτητες ίντερνετ, έλλειψη υπολογιστών) και η αδιαφορία για το πώς θα μάθουν φοιτητές, μαθητές και εκπαιδευτικοί να χρησιμοποιούν τέτοιες πλατφόρμες, ενέτεινε τους προϋπάρχοντες ταξικούς φραγμούς και αποκλεισμούς στη διαδικασία. Παράλληλα, η πανδημία αξιοποιήθηκε ως «κενός χρόνος», επιφέροντας μεγαλύτερη εντατικοποίηση όσον αφορά τα ιδρύματα και την εργασία των εκπαιδευτικών. Τέλος, η συζήτηση για μονιμοποίηση της τηλε-εκπαίδευσης που άνοιξε εν μέσω καραντίνας, δεν σταματάει με τη λήξη· αντίθετα, υπάρχουν πολλές φωνές εντός κι εκτός της εκπαιδευτικής κοινότητας που θεωρούν ότι αποτελεί ένα μέσο να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις εκπαιδευτικών στα σχολεία, οι ελλείψεις υποδομών στα ιδρύματα, ή ακόμη και μια απάντηση στις καταλήψεις των φοιτητών και τις απεργίες.

Στη συνέχεια, παρά τη λήξη της καραντίνας, η υπ. Παιδείας κατέθεσε ένα άκρως αντιδραστικό νομοσχέδιο για την πλήρη αναδιάρθρωση του τοπίου στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, χωρίς να αφήνει πολλά περιθώρια αντίδρασης στην εκπαιδευτική κοινότητα. Ανάμεσα στα μέτρα ήταν η πρόβλεψη για σκληρή αξιολόγηση στους εκπαιδευτικούς και στις σχολικές μονάδες, η επαναφορά της τράπεζας θεμάτων, η επαναφορά της διαγωγής στα απολυτήρια, η αύξηση των αποβολών, κ.α. Είναι προφανές ότι το υπουργείο επιχειρεί να δημιουργήσει ένα νέο σχολείο, πλήρως εντατικοποιημένο, ανταγωνιστικό και τιμωρητικό, τόσο για τους μαθητές όσο και για τους δασκάλους, προσαρμοσμένο στις ανάγκες της αγοράς ήδη από τις μικρές ηλικίες (βλ. νέα προγράμματα σπουδών, κατάργηση εικαστικών). Ειδικότερα, το μέτρο της αξιολόγησης καλλιεργεί την ανταγωνιστικότητα μεταξύ των σχολικών μονάδων και της εκπαιδευτικής κοινότητας, και λειτουργεί ως μοχλός πίεσης για την υλοποίηση των πολιτικών του υπουργείου. Μεταξύ άλλων, προβλέπει διάταξη που τιμωρεί με αποκλεισμό δύο χρόνων από τους πίνακες, όσους αναπληρωτές εκπαιδευτικούς δεν αναλαμβάνουν υπηρεσία ή παραιτούνται. Αξίζει, επίσης, να αναφερθεί και η τροπολογία για εισαγωγή καμερών στην τάξη, που επιχειρεί περισσότερο να ελέγξει τους καθηγητές – παραβιάζοντας τα προσωπικά δεδομένα αυτών και των μαθητών τους – αντί να βοηθάει την εκπαιδευτική διαδικασία.

Στην ίδια κατεύθυνση, το Υπουργείο προχωρά σε εξαγγελίες για νέα καταστροφικά νομοσχέδια στον τομέα της παιδείας και δη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από τη νέα χρονιά, επαναφέροντας αντιδραστικά μέτρα, όπως το χρονικό όριο φοίτησης. Η πρακτική αυτή – που καρποφόρησε για την κυβέρνηση εν μέσω καραντίνας – έρχεται ξανά σε μία περίοδο που οι φοιτητές και οι φοιτήτριες

αποκλείονται από τον κοινωνικό τους χώρο, με αποτέλεσμα κάθε πολιτική διαδικασία και αντίδραση στα μέτρα να παρεμποδίζεται.

Πλέον, μπαίνουμε σε μία νέα φάση τόσο της πανδημίας όσο και των υγειονομικών μέτρων που λαμβάνει η κυβέρνηση. Είναι δεδομένο ότι μετά το άνοιγμα του τουρισμού, χάριν της «διάσωσης» της οικονομίας, η κυβέρνηση δεν θα μπορούσε να δικαιολογήσει το κλείσιμο των σχολικών μονάδων εσ αεί. Ούτως η άλλως η δια ζώσης εκπαίδευση είναι απαραίτητη για την εκπαιδευτική κοινότητα, για την κοινωνικοποίηση και την ψυχολογία των μαθητών, για τις σχέσεις μεταξύ δασκάλου και μαθητή. Γι' αυτό και δεν μπορεί να αντικατασταθεί με καμία άλλη διαδικασία. Την ίδια ώρα, όμως, απαιτούνται μέτρα για τη διασφάλιση της υγείας όλης της εκπαιδευτικής κοινότητας.

Η απροθυμία της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας να αντιμετωπίσει τις νέες συνθήκες, όπως αυτές διαμορφώνονται, δε συνίσταται σε κάποιου είδους αμηχανία λόγω COVID19, αλλά αποτελεί πολιτική επιλογή. Ευθύς εξαρχής με το άνοιγμα των σχολείων, φάνηκε η ελλιπής διαχείριση του Υπουργείου, όσον αφορά την προστασία της εκπαιδευτικής κοινότητας. Αφενός, το Υπουργείο έκρινε ότι η χρήση μάσκας και η διανομή παγουριών αποτελούσαν μόνα τους ικανές συνθήκες για την προστασία από την πανδημία. Αφετέρου, το γεγονός ότι η κυβέρνηση μοίρασε μάσκες λανθασμένου μεγέθους σε μαθητές/τριες (κατασκευασμένες από εταιρία αλουμινίου), δικαιολογώντας εκ των υστέρων την κατασπατάληση δημοσίου χρήματος (6 εκατ. ευρώ) ως «πράξη συμβολικού χαρακτήρα», αποδεικνύει την χυδαιότητα της στάσης της, αλλά και την προχειρότητα του σχεδιασμού της για την παιδεία. Την ίδια στιγμή η κυβέρνηση δεν έλαβε κανένα άλλο μέτρο από αυτά που ήταν απαραίτητα για την ασφαλή επιστροφή στα σχολεία, όπως πρόσληψη εκπαιδευτικών και προσωπικού καθαριότητας και εξασφάλιση νέων χώρων ώστε να αποσυμφορηθούν οι αίθουσες με το διαμερισμό των τμημάτων και την τήρηση αποστάσεων. Τα αιτήματα αυτά πήραν σάρκα και οστά ήδη από τις πρώτες μέρες της σχολικής χρονιάς με το κύμα των μαθητικών καταλήψεων και των κινητοποιήσεων που κατέκλυσαν τη χώρα. Οι μαθητές και οι μαθήτριες, πέρα από το αυτονόητο, δηλαδή το άνοιγμα των σχολείων με άξονα την προστασία της υγείας τους, αντιλαμβάνονται την επίθεση που δέχεται αυτή τη στιγμή η δευτεροβάθμια εκπαίδευση εν γένει και περιλαμβάνουν στα αιτήματά τους και τα ζητήματα της βάσης του 10, της διαγωγής, της τράπεζας θεμάτων, της επαναφοράς των καλλιτεχνικών μαθημάτων αλλά και της πάγιας υποχρηματοδότησης της παιδείας.

Επιστρατεύοντας τα Μ.Μ.Ε. αλλά και κυβερνητικούς φορείς, το Υπουργείο προσπάθησε να αμαυρώσει το μαθητικό κίνημα στο δημόσιο λόγο, παρασιάζοντας το ως κίνηση κατά των μασκών και κατακρίνοντας τις καταλήψεις ως «πολιτικά υποκινούμενες» αλλά και ως εστίες μετάδοσης του κορονοϊού. Οι ισχυρισμοί αυτοί διαψεύστηκαν φυσικά από την πραγματικότητα. Η κυβέρνηση προσπάθησε να καταστείλει τους μαθητικούς αγώνες τόσο με την φυσική καταστολή στο δρόμο, όσο και με τις πολιτικές πειθαρχησης που ακολουθεί η Ν. Κεραμέως, με εξαγγελίες για αναπλήρωση μαθημάτων Σάββατα, αργίες και ημέρες σχολικών εκδρομών και «σπάσιμο» των καταλήψεων με εγκαθίδρυση της τηλεεκπαίδευσης. Η Υπουργός υιοθετεί ανοιχτά μία τιμωρητική στάση κατά των «απειθαρχων» καταληψιών, αποκλείοντας τους από την τηλεεκπαίδευση, με την επιβολή απουσιών οι οποίες μάλιστα θα λαμβάνονται υπόψη στον χαρακτηρισμό της φοίτησης (διαγωγή). Παράλληλα έμμεσα καθιστά τους καθηγητές υπεύθυνους να υποδείξουν όσες και όσους συμμετείχαν στις καταλήψεις.

Έχει γίνει ξεκάθαρο πλέον ποιες είναι οι προθέσεις της Κυβέρνησης για την τηλεκπαίδευση ως λύση για τις καταλήψεις και στα Πανεπιστήμια εν όψει και των προαναφερθεισών εξαγγελιών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, που ενδέχεται να θέσουν τους ΦΣ σε αγωνιστική τροχιά. Την ίδια στιγμή, και σε συνάρτηση με τα παραπάνω, το Υπουργείο έχει αφήσει τα Πανεπιστήμια να διαχειρίζονται τα μέτρα που θα λαμβάνουν, χωρίς σαφές σχέδιο για το πότε και πώς θα επαναλειτουργήσουν.

Είναι σαφές πλέον, ότι όσο μαξιμαλιστικό κι αν θεωρεί η κυβέρνηση της ΝΔ το αίτημα για μεγάλη αύξηση του προϋπολογισμού στην παιδεία, κάτι τέτοιο είναι πιο αναγκαίο από ποτέ. Το επόμενο διάστημα, χρειάζεται, παράλληλα με το αίτημα με την ενίσχυση της υγείας, να αναδειχτεί και το αίτημα για ενίσχυση της παιδείας: χρειάζονται μόνιμες προσλήψεις και κάλυψη των κενών σε εκπαιδευτικό, διοικητικό και προσωπικό καθαριότητας· χρειάζεται μείωση των τμημάτων στα σχολεία και αξιοποίηση άδειων κτιρίων για την αποφυγή συνωστισμού κατά την εκπαιδευτική διαδικασία· χρειάζονται επαναλαμβανόμενα τεστ και δωρεάν παροχή από το κράτος του απαραίτητου υγειονομικού υλικού και των ΜΑΠ.

Η άνευ όρων αναπτυξιακή και αντιπεριβαλλοντική πολιτική της κυβέρνησης

Καθώς αυξάνεται η ανεργία και χειροτερεύουν οι εργασιακές συνθήκες, λόγω της δομικής καπιταλιστικής κρίσης που διανύουμε, η κυβέρνηση εκμεταλλεύεται την ευκαιρία για να προωθήσει ένα πρόγραμμα ανεξέλεγκτων επενδύσεων, στρεφόμενη κυρίως εναντίον των σχετικών περιβαλλοντικών περιορισμών με αντίστοιχο νόμο. Συνεχίζει έτσι ακόμα πιο επιθετικά την πολιτική της προηγούμενης κυβέρνησης, η οποία δίνει το ελεύθερο στους μεγάλους κατασκευαστικούς ομίλους της χώρας να προχωρήσουν σε μεγάλα ενεργειακά έργα σε βάρος μέχρι στιγμής «απάτητων» φυσικών περιοχών, χωρίς αυτά να αντιστοιχούν σε υπαρκτές κοινωνικές ανάγκες, αλλά με μόνο στόχο το εύκολο κέρδος μέσω της απορρόφησης ευρωπαϊκών κονδυλίων για έργα «πράσινης» ενέργειας.

Μαζί όμως με τις ακατάσχετες αδειοδοτήσεις για μεγάλα αιολικά πάρκα στα βουνά όλης της Ελλάδας, στηρίζει και τις σχεδιαζόμενες εξορυκτικές δραστηριότητες σε όλη τη δυτική Ελλάδα και την Κρήτη, που εγκαινίασε η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, παρά την τάση κατάρρευσης που χαρακτηρίζει την αγορά πετρελαίου διεθνώς. Παρόλα αυτά, διαπραγματεύεται την επιδότηση ύψους πολλών εκατομμυρίων ευρώ από την ΕΕ για τη συνέχιση της εξόρυξης πετρελαίου στον Πρίνο, χρησιμοποιώντας το επιχείρημα ότι θα αυξηθεί κατακόρυφα ο περιβαλλοντικός κίνδυνος αν οι εγκαταστάσεις μείνουν ανενεργές και ασυντήρητες· παραδεχόμενη, δηλαδή, τη μεγάλη επικινδυνότητα των εξορύξεων. Αντίστοιχα, στηρίζει φανατικά το εργοστάσιο καύσης απορριμάτων στο Βόλο, παρά την πολύ ισχυρή επιβάρυνση της ατμόσφαιρας με τοξίνες, που απειλούν άμεσα την υγεία των κατοίκων μιας εκ των μεγαλύτερων πόλεων της χώρας.

Επίσης, προωθεί την καύση απορριμάτων ως μοντέλο για τη συνολική διαχείριση των απορριμάτων στη χώρα, προωθώντας την κατασκευή και άλλων παρόμοιων μονάδων, οι οποίες φυσικά θα εγγυώνται κέρδη για τις ιδιοκτήτριες εταιρίες.

Με πρόσχημα λοιπόν την οικονομική ύφεση, εκτυλίσσεται μια ευρείας κλίμακας περιβαλλοντική καταστροφή με στόχο την αύξηση της κερδοφορίας ορισμένων μεγάλων επιχειρηματικών ομίλων και πολυεθνικών.

Η ακροδεξιά ρεβάνς του αστικού συνασπισμού εξουσίας

Ο νεοφιλελευθερισμός δεν είναι κάτι καινούργιο για τις εργαζόμενες τάξεις στην Ελλάδα, οι οποίες υπόκεινται σε μια αρκετά επιθετική του μορφή, τουλάχιστον εδώ και μια δεκαετία, αν και ο συνδυασμός του με την πρωτόγνωρη υγειονομική κρίση και το νέο επεισόδιο καπιταλιστικής κρίσης που προκαλεί, κάνει τα πράγματα ακόμα πιο δύσκολα. Ωστόσο, η διακυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας σηματοδοτεί μια ποιοτικά διαφορετική επιθετική πολιτική σε βάρος των από κάτω, με έντονα ακροδεξιά ιδεολογικοπολιτικά χαρακτηριστικά.

Πρώτος άξονας αυτής της πολιτικής είναι η σκλήρυνση της καταστολής, γεγονός που εκδηλώθηκε ήδη από τον πρώτο μήνα κυβέρνησης ΝΔ, όπου εγκαινιάστηκε ένα καθεστώς πολιορκίας της περιοχής των Εξαρχείων με συχνές επιθέσεις και παρενοχλήσεις από δυνάμεις ΜΑΤ και ΔΡΑΣΗ κατά συγκεντρώσεων, κοινωνικών χώρων, καφενείων μέχρι και διερχομένων, είτε με αφορμή διάφορα περιστατικά μακριά από τον τόπο των επιθέσεων, είτε απρόκλητα. Καθ' όλη αυτή την περίοδο, υπάρχει σημαντική αύξηση των περιστατικών κραυγαλέων αστυνομικών αυθαιρεσιών. Αυτή η αύξηση πάει μαζί με την αύξηση της διείσδυσης ακροδεξιών στα σώματα ασφαλείας, πολλοί εκ των οποίων επιδεικνύουν με διάφορες ευκαιρίες την αντιπάθειά τους απέναντι στη δημοκρατία και σε ορισμένες περιπτώσεις δρουν με καθαρά συμμορίτικο τρόπο, πέρα από κάθε επίσημη πρακτική και δεοντολογία. Όμως, αν και τέτοια φαινόμενα δεν είναι ακριβώς καινοφανή, ειδικά για την περιοχή των Εξαρχείων, και σε στιγμές διαδηλώσεων, είναι ίσως η πρώτη φορά από τη μεταπολίτευση που η κυβέρνηση παρέχει επίσημη πολιτική κάλυψη με δηλώσεις του υπουργού Προστασίας του Πολίτη μέσα στη Βουλή αφενός, και η πρώτη φορά που η αστυνομική αυθαιρεσία διαχέεται πλέον σε διάφορες περιοχές του λεκανοπεδίου και ευρύτερα (περιστατικό οικίας Ινδαρέ, επιθέσεις σε Κυψέλη και Αγ. Παρασκευή, γεγονότα στη Χίο κ.α.).

Αυτή η μεθοδευμένη «ακροδεξιοποίηση» της αστυνομίας, συναντιέται με το υπαρκτό ακροδεξιό δυναμικό εισαγγελέων και δικαστών, οι οποίοι με κάθε ευκαιρία καλύπτουν εγκλήματα ένστολων ή μη ακροδεξιών, καθώς και με μια σημαντική μερίδα δικαστικών λειτουργών που εξυπηρετούν εξόφθαλμα κυβερνητικά και επιχειρηματικά συμφέροντα με όλο και πιο προκλητικό τρόπο (όπως π.χ. στην υπόθεση Novartis).

Επιπλέον, η κυβέρνηση επέμεινε στη θεσμική περιστολή του δικαιώματος στη συνάθροιση, ψηφίζοντας νόμο ο οποίος θεωρεί νόμιμη συγκέντρωση μόνο όποια παίρνει την έγκριση της αστυνομίας και έχει ορισμένους διοργανωτές με νομική ευθύνη για οτιδήποτε συμβεί κατά τη διάρκειά της. Η αποκρουστική διάταξη για ένα έτος φυλάκιση σε όποιον συμμετείχε απλά σε συγκέντρωση που η αστυνομία θεωρεί παράνομη, αποσύρθηκε την τελευταία στιγμή υπό το βάρος των αντιδράσεων. Παρ' όλα αυτά, πρόκειται για συμπίεση των ελευθεριών που υποτίθεται ότι διασφαλίζει το σύνταγμα, με πρωτοβουλία της εκτελεστικής εξουσίας.

Δεύτερος άξονας της ακροδεξιάς μετατόπισης της κυβέρνησης αποτελεί η διαχείριση του προσφυγικού, όπου εφάρμοσε μια βίαιη πολιτική αποτροπής των προσφυγικών ροών στα σύνορα, η οποία έχει προκαλέσει μέχρι και θανάτους προσφύγων. Παράλληλα, επιτέθηκε εναντίον της προσφυγικής στέγης, είτε με εκκενώσεις στεγαστικών καταλήψεων στο κέντρο της Αθήνας, είτε με εξώσεις προσφύγων από διαμερίσματα που κάλυπτε η Ύπατη Αρμοστεία, συνέχισε την πολιτική στοιβάγματος των προσφύγων στα camps σε άθλιες συνθήκες και δυσκόλεψε τη διαδικασία αίτησης

και χορήγησης ασύλου. Μαζί με τις θεσμικές παρεμβάσεις, στελέχη της ΝΔ συντάχθηκαν κατά καιρούς με ακροδεξιές αντι-προσφυγικές συγκεντρώσεις ανά την Ελλάδα, πολλές εκ των οποίων με βίαιο και εγκληματικό χαρακτήρα που στοχοποιούσαν τόσο τους πρόσφυγες, όσο και τους «αλληλέγγυους». Η πυρκαγιά κι η ολοσχερής καταστροφή της Μόρια δεν ήταν παρά η αναπόφευκτη κατάληξη αυτού του κολαστηρίου ψυχών. Με αυτή την αφορμή, η Νέα Δημοκρατία ξεδιπλώνει με γοργούς ρυθμούς το νέο σχέδιο της για διαχείριση του προσφυγικού, ήτοι τη δημιουργία κλειστών δομών και το συνεχή εγκλεισμό των προσφύγων που εξασφαλίζεται με άγρια καταστολή. Δεν λείπουν κι οι προσπάθειες ποινικοποίησης της αλληλεγγύης, όπως με την πρόσφατη κατηγορία ΜΚΟ ακόμη και για κατασκοπεία, επειδή κατήγγειλαν τις παράνομες επαναπροωθήσεις του Ελληνικού Λιμενικού.

Ταυτόχρονα με την ακροδεξιά μετατόπιση της κυβέρνησης, έχουμε μια ακραία στήριξη της κυβέρνησης από τα ΜΜΕ και κυρίως τα τηλεοπτικά κανάλια. Ειδικά τα τελευταία έχουν πάρει διαζύγιο από οποιαδήποτε δημοσιογραφική δεοντολογία, προβάλλουν σχολιαστές που παπαγαλίζουν την κυβερνητική γραμμή, καταφεύγουν συχνά σε ψεύδη με σκοπό τη δικαιολόγηση κυβερνητικών επιλογών ή την επίθεση σε βάρος της αντιπολίτευσης, αποφεύγουν να μεταδίδουν ειδήσεις που δεν ευνοούν την κυβέρνηση και κατανέμουν εξαιρετικά άνισα τον τηλεοπτικό χρόνο υπέρ της. Αντίστοιχη κατεύθυνση βέβαια, έχουν και οι περισσότερες εφημερίδες και ιστοσελίδες. Η εν λόγω κατεύθυνση των ΜΜΕ, η οποία είχε κλιμακωθεί πριν από την ανάδειξη της κυβέρνησης Μητσοτάκη, καταδεικνύει ότι η ακροδεξιά μετατόπιση της κυρίαρχης πολιτικής αποτελεί πρώτα απ' όλα επιλογή των μεγάλων επιχειρηματικών κύκλων. Την επιλογή αυτή υπηρετεί και η εκκλησία, που αναδεικνύεται ως ένας ακόμα εκ των βασικών πυλώνων του αστικού συνασπισμού εξουσίας. Πολλοί ιεράρχες ενεργούσαν από καιρό ως προπαγανδιστές αντιδραστικών απόψεων, κυρίως εναντίον καταπιεζόμενων κοινωνικών ομάδων, όπως τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα και οι πρόσφυγες. Εσχάτως, με αφορμή την πανδημία, άρχισαν επίσης να καταφέρονται εναντίον του επιστημονικού λόγου, με διάφορα κυβερνητικά πρόσωπα και στελέχη του κρατικού μηχανισμού που απολάμβαναν ιδιαίτερης προβολής από τα ΜΜΕ, να συνηγορούν με σκοταδιστικές, θεοκρατικές και αντιεπιστημονικές απόψεις. Η κυβέρνηση από τη μεριά της οικοδομεί ενεργά σχέσεις συναλλαγής με τα ΜΜΕ μέσω των κλασικών οδών της κρατικής διαφήμισης και επιχειρηματικών συμφωνιών με μετόχους δημοσιογραφικών ομίλων. Στηρίζει παράλληλα την εκκλησία, προωθώντας την ατζέντα της στα σχολεία και δεσμευόμενη για νέους διορισμούς παπάδων.

Το τελευταίο διάστημα, ειδικά οι γυναίκες και τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα έχουν βρεθεί στο στόχαστρο του συνασπισμού Εκκλησίας – ΜΜΕ – οργάνων καταστολής – πολιτικού προσωπικού της δεξιάς. Σε μια περίοδο αύξησης των περιστατικών έμφυλης βίας, βιασμών και γυναικοκτονιών, διάφορα ΜΜΕ, ιεράρχες και πολιτευτές της ΝΔ και της ακροδεξιάς έχουν κατά καιρούς επιχειρήσει να ρίξουν το φταίξιμο στα θύματα και να αθώσουν τους θύτες αυτών των εγκλημάτων. Συγχρόνως, αγαπημένο στόχο των περιστατικών αστυνομικής βίας, σωματικής ή λεκτικής αποτελούν τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα (με πιο πρόσφατο περιστατικό την αυθαίρετη σύλληψη του ΛΟΑΤΚΙ ακτιβιστή Ηλία Γκιώνη, επειδή διαμαρτυρήθηκε για τη λεκτική παρενόχληση που υπέστη από ένστολο).

Τέλος, υπάρχει μια αρκετά σημαντική διαφορά στον λόγο κυβέρνησης και ΜΜΕ, σε σχέση με το παρελθόν. Στην αρχή της κυριαρχίας του νεοφιλελευθερισμού στην Ελλάδα τη δεκαετία του '90, με τις κυβερνήσεις Κων. Μητσοτάκη, Σημίτη και Καραμανλή, ο νεοφιλελεύθερος λόγος παρουσιαζόταν ως ο λόγος του εκσυγχρονισμού της ελληνικής κοινωνίας, ισχυριζόμενος ότι οι πολιτικές που

εισηγείται θα φέρουν συλλογική ευημερία στο μέλλον. Έπειτα, κατά την όξυνση της νεοφιλελεύθερης επίθεσης την περίοδο των μνημονίων, ο κυρίαρχος λόγος εφορμούσε μεν από την πρώτη εκσυγχρονιστική θέση περί εξυπηρέτησης συλλογικών συμφερόντων, αλλά συχνά έπαιρνε αμυντικές θέσεις, προσπαθώντας να δικαιολογήσει εξόφθαλμα ταξικές πολιτικές, ισχυριζόμενος ότι αυτές οι πολιτικές μας επιβάλλονται από εξωτερικές δυνάμεις (ΕΕ, ΔΝΤ, κλπ.). Στη σημερινή συγκυρία, έχουμε την επιβολή ακραία ταξικών πολιτικών, οι οποίες έχουν προφανή πρόθεση να εξυπηρετήσουν μεγάλα και μικρά οικονομικά συμφέροντα φιλικά προς τη ΝΔ, χωρίς τον ίδιο βαθμό εμπλοκής των εξωτερικών «θεσμών» της μνημονιακής εποχής, παρότι αυτή παραμένει υπαρκτή λόγω και των μακροχρόνιων δεσμεύσεων για τα πλεονάσματα που συμφώνησε η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ. Ταυτόχρονα, ύστερα από μια δεκαετή εμπειρία νεοφιλελεύθερων απορρυθμίσεων σε βάρος των από κάτω, ελάχιστοι πείθονται ότι ο νεοφιλελευθερισμός εξυπηρετεί κάποιο συλλογικό συμφέρον. Κατά συνέπεια, ο κυρίαρχος λόγος υιοθετεί πλέον μια στάση ελιτισμού: το αντικείμενο της διακυβέρνησης είναι η διαχείριση των υποθέσεων των ανώτερων κοινωνικών τάξεων των «αρίστων», οι οποίες υποτίθεται ότι έφτασαν ψηλά λόγω της εργατικότητας, της εξυπνάδας και των ταλέντων που τη διακρίνουν, σε αντίθεση με τις κατώτερες τάξεις, που βρίσκονται εκεί λόγω τεμπελιάς ή χαμηλότερων δυνατοτήτων και φιλοδοξιών, για τους οποίους το κράτος δεν έχει υποχρέωση να μεριμνά. Αυτή η μετατόπιση, αν και βρίσκεται στην αρχή της, εντούτοις έχει μεγάλη σημασία, γιατί επί της ουσίας στρέφεται εναντίον του λογικού πυρήνα της δημοκρατίας: από τη στιγμή που οι υποτελείς είναι ανάξιοι οποιασδήποτε κρατικής μέριμνας, από τη στιγμή που τους αντιστοιχούν όλο και λιγότερα (έως και καθόλου) δικαιώματα, σε τελευταία ανάλυση, η πολιτική δεν τους αφορά. Το μόνο που τους απομένει είναι ο αγώνας για επιβίωση στη ζούγκλα της αγοράς και η προσπάθεια για κοινωνική ανέλιξη των καλύτερων εξ αυτών. Όσο λοιπόν η ταξικότητα της νεοφιλελεύθερης πολιτικής θα αποκαλύπτεται όλο και πιο γυμνή, τόσο θα μεγεθύνεται το κράτος καταστολής και θα περιστέλλονται τα δημοκρατικά και εργασιακά δικαιώματα.

Η συντηρητικοποίηση της κοινωνίας και ο ρόλος της αντιπολίτευσης

Δυστυχώς, η ακροδεξιά μετατόπιση της κυρίαρχης πολιτικής συμβαδίζει με τη συντηρητικοποίηση της κοινωνίας, όπως αυτή καταγράφεται από το 2015 και μετά, την οποία ενίσχυσε η προσχώρηση του ΣΥΡΙΖΑ στη συστημική πολιτική και η ταχεία απομάκρυνσή του από τις αξίες της αριστεράς. Πιο συγκεκριμένα, στην κοινωνία τα τελευταία χρόνια έχουν κερδίσει έδαφος αξίες και θεσμοί όπως η θρησκεία, η εκκλησία, το έθνος και ο στρατός, ενώ βρίσκονται σε υποχώρηση η δημοκρατική συμμετοχή, οι κοινωνικοί αγώνες και γενικά οι αξίες και οι πρακτικές που πρεσβεύει η αριστερά.

Η εν λόγω τάση ενισχύεται διαλεκτικά με την προσαρμογή σχεδόν ολόκληρου του κοινοβουλευτικού φάσματος σ' αυτήν, με προεξάρχοντα στοιχεία τον εθνικισμό, την υιοθέτηση αντιδραστικών θέσεων σε διάφορες πλευρές του προσφυγικού και την αποδοχή της εκκλησίας και του θρησκευτικού λόγου ως σημαντικού ρυθμιστικού παράγοντα στα πολιτικά τεκταινόμενα. Η υιοθέτηση αυτών των στοιχείων από τον ΣΥΡΙΖΑ ως αξιωματική αντιπολίτευση δίνει σημαντικά «καύσιμα» στον κοινωνικό συντηρητισμό. Ούτε η στάση του ΚΙΝΑΛ και του ΚΚΕ δεν διαφέρει σημαντικά στα προαναφερθέντα πεδία, υπό την έννοια ότι είτε επιλέγουν να μην σηκώσουν αντιπολιτευτική αντιπαράθεση σε αυτά, παρότι μπορεί να έχουν προοδευτικότερες θέσεις, είτε κάνουν κριτική από συντηρητικότερη σκοπιά σε ζητήματα όπως τα «εθνικά».

Πέρα, όμως από την προσαρμογή των κομμάτων της αντιπολίτευσης στη μετατόπιση του συσχετισμού δύναμης προς τα δεξιά, πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι υπάρχει πλέον ένα κοινωνικό ρεύμα μιας από τα κάτω “alt-right” δεξιάς, όπως ήδη συμβαίνει εδώ και χρόνια σε αρκετές χώρες ανά τον κόσμο, με προεξάρχουσες τις ΗΠΑ. Πρόκειται για ένα ρεύμα με έντονα θρησκευτικά, συνωμοσιολογικά και ανορθολογικά χαρακτηριστικά, που εκδηλώνεται αυθόρμητα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και αλλού, με σχετικό δυναμισμό, χωρίς μάλιστα να εκπροσωπείται και να οργανώνεται από κάποια συγκεκριμένη πολιτική οργάνωση. Το ρεύμα αυτό περιλαμβάνει ένα φάσμα λόγων, που μπορεί να εκκινεί από την «ψεκασμένη» συνωμοσιολογία, αλλά φτάνει μέχρι και πιο συγκροτημένες αντι-κομμουνιστικές και ρατσιστικές αντιλήψεις. Εσχάτως δε, έχουμε και την ενίσχυση του αντι-επιστημονικού λόγου στα πλαίσια του δημόσιου διαλόγου για την πανδημία.

Ο ελληνοτουρκικός ανταγωνισμός και η εθνικιστική έξαρση

Ο εθνικισμός είναι ίσως το πιο θεμελιώδες στοιχείο της αστικής ηγεμονίας, και ταυτόχρονα το σημαντικότερο «προγεφύρωμα» του νέου συντηρητισμού στα ευρύτερα ακροατήρια που δεν ανήκουν παραδοσιακά στη συντηρητική λαϊκή δεξιά. Στην συγκυρία που διανύουμε, έχουμε μια νέα έξαρση του εθνικισμού γύρω από τις εξελίξεις στο μέτωπο της ελληνοτουρκικής διένεξης στο Αιγαίο και την νοτιανατολική Μεσόγειο, γεγονός που τροφοδοτεί την προαναφερθείσα ακροδεξιά μετατόπιση του πολιτικού φάσματος. Βέβαια, η δεσπόζουσα θέση του ζητήματος στην τρέχουσα συγκυρία δεν προκύπτει από μια ξαφνική επιλογή της ελληνικής ή της Τουρκικής άρχουσας τάξης· αντίθετα αποτελεί έκβαση διαχρονικών πολιτικών και από τις δύο πλευρές του Αιγαίου.

Προκαταβολικά οφείλουμε να σημειώσουμε ότι οι επιλογές της κυβέρνησης Ερντογάν στην ευρύτερη περιοχή (Βόρεια Συρία, Λιβύη κοκ) σχετίζονται με τον στρατηγικό στόχο της ανάδειξης του τουρκικού κράτους σε περιφερειακή δύναμη της περιοχής. Παρά ταύτα, η γραμμική σύνδεση αυτής της στρατηγικής του τουρκικού κράτους με τις εξελίξεις στην ελληνοτουρκική διένεξη μπορεί να οδηγήσει σε λογικά άλματα και σε λαθεμένα συμπεράσματα, καθώς, όπως θα δούμε παρακάτω, η στάση του ελληνικού κράτους διαχρονικά δυναμίτιζε το κλίμα μεταξύ των δύο χωρών και υπονόμει τους όρους για την διεξαγωγή του οποιουδήποτε διαλόγου.

Συγκεκριμένα, παρακολουθούμε την κορύφωση αυτής της σύγκρουσης με το ελληνικό κράτος να εμμένει στις ανεδαφικές του αξιώσεις στην περιοχή και το τουρκικό κράτος κατά συμμετρικό τρόπο να επιχειρεί να παράξει τετελεσμένα στο πεδίο μέσω της επίδειξης ισχύος, αυξάνοντας τις πιθανότητες ενός θερμού επεισοδίου, με ανυπολόγιστες συνέπειες για τους δύο λαούς.

Η προσέγγιση που επιχειρούμε στο συγκεκριμένο πεδίο εστιάζει στις ευθύνες του ελληνικού κράτους για δύο λόγους, όπου ο ένας είναι αναλυτικός και ο δεύτερος – σε άμεση σύνδεση με τον πρώτο – είναι πολιτικοϊστορικός. Ο πρώτος λόγος έχει να κάνει με την ανάδειξη των πραγματολογικών δεδομένων που προκύπτουν από την διαχρονική επεκτατική πολιτική του ελληνικού κράτους και τα οποία οφείλουμε να αναδείξουμε ως τέτοια. Ο δεύτερος έχει να κάνει με την πάγια θέση μας ότι ο εχθρός βρίσκεται μέσα στη ίδια μας τη χώρα, καθώς η υποχώρηση από αυτή τη θέση κατά τον προηγούμενο αιώνα είχε ολέθρια αποτελέσματα για την Αριστερά και την εργατική τάξη διεθνώς.

Αντίθετα με την πεποίθηση που ευλαβικά έχουν καλλιεργήσει διαδοχικές ελληνικές κυβερνήσεις και οι ιδεολογικοί μηχανισμοί του ελληνικού κράτους συλλήβδην, το ελληνικό κράτος έχει το μεγαλύτερο

μερίδιο ευθύνης για την κατάσταση, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί. Ενδεικτικό αυτού είναι ότι η ελληνική πλευρά συστηματικά ταυτίζει το Διεθνές Δίκαιο ή την ελληνική ερμηνεία επί του Διεθνούς Δικαίου με το «εθνικό συμφέρον», προβάλλοντας ως παράλογες, ανεδαφικές και παράνομες τις αξιώσεις και την επιχειρηματολογία του τουρκικού κράτους, ενώ στη πραγματικότητα οι διεκδικήσεις του ελληνικού κράτους στην περιοχή, αν δεν αντίκειται στο Διεθνές Δίκαιο, στηρίζονται σε μία μερική και σίγουρα εθνικιστική ερμηνεία του Διεθνούς Δικαίου.

Χαρακτηριστικές περιπτώσεις των παραπάνω είναι: Πρώτον, ο εθνικός εναέριος χώρος που δεν ταυτίζεται με τα χωρικά ύδατα και εκτείνεται στα 10ν.μ. έναντι 6ν.μ. που είναι τα χωρικά ύδατα του ελληνικού κράτους, πράγμα το οποίο αποτελεί παγκόσμια πρωτοτυπία και δεν βρίσκει ερείσματα πουθενά. Δεύτερον, οι αξιώσεις που προβάλλει για την ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα και την ΑΟΖ όπου αξιώνει πλήρη επήρεια στα νησιά και πάλι ερμηνεύοντας το Διεθνές Δίκαιο κατά το δοκούν. Τρίτον, ο πάγιος και ανεδαφικός στην περίπτωση του Αιγαίου ισχυρισμός ότι είναι αναφαίρετο δικαίωμα της Ελλάδας να επεκτείνει μονομερώς την αιγιαλίτιδα ζώνη στα 12ν.μ., πράγμα το οποίο, εκτός του ότι δεν στέκει κατά το Διεθνές Δίκαιο στην περίπτωση του Αιγαίου, θα μετέτρεπε το τελευταίο σε ελληνική λίμνη, καθιστώντας το ελληνικό κράτος «κράτος χωροφύλακα» της ευρύτερης περιοχής και θα το έφερνε σε ευθεία αντιπαράθεση όχι μόνο με την Τουρκία αλλά και με την Ρωσία, την Βουλγαρία και άλλα κράτη που βρέχονται από τη Μαύρη Θάλασσα, αλλά σε τελική ανάλυση και με την διεθνή κοινότητα καθώς θα περιόριζε καθοριστικά τα διεθνή ύδατα στο Αιγαίο. Τέταρτον, σημειώνουμε κάτι που συνδέεται άμεσα με το δεύτερο σημείο. Χαρακτηριστική της επιθετικής ελληνικής στρατηγικής είναι η αξίωση για υφαλοκρηπίδα νοτίως του Καστελορίζου. Ο ισχυρισμός ότι το *Oruc Reis* πλέει πάνω από ελληνική υφαλοκρηπίδα στηρίζεται στον περιβόητο ν. Μανιάτη, σύμφωνα με τον οποίο, όπου δεν έχει καταστεί εφικτή συμφωνία με γειτνιάζοντα κράτη, το ελληνικό κράτος έχει υφαλοκρηπίδα υπολογίζοντας την επήρεια των νήσων στο 100%.

Τέλος, οφείλουμε να αναφερθούμε και στις εξελίξεις στο κυπριακό, όπου η επιθετική τακτική του ελληνικού και του ελληνοκυπριακού παράγοντα λειτούργησε καταλυτικά στη διαμόρφωση της τωρινής κατάστασης. Πέρα από τις ιστορικές ευθύνες της ελληνικής και ελληνοκυπριακής πλευράς στην διαμόρφωση του κυπριακού ζητήματος, είναι χαρακτηριστικό ότι η σύμπλευση των ελληνικών κυβερνήσεων με την πολιτική Αναστασιάδη οδήγησαν τα τελευταία χρόνια στο πάγωμα κάθε διαδικασίας στην κατεύθυνση μιας διζωνικής δικαιοδικής ομοσπονδίας στο νησί και στον κίνδυνο της οριστικοποίησης της διχοτόμησης.

Επιπρόσθετα, η συμφωνία του Κυπριακού κράτους με την Αίγυπτο το 2013 – η οποία δεν έλαβε υπόψη την Τουρκία και τα συμφέροντά της στην περιοχή – ήταν μία εξαιρετικά επιθετική κίνηση έναντι της Τουρκίας και μία καθοριστική ψηφίδα για την συγκρότηση του άξονα Ελλάδα-Κύπρος-Ισραήλ-Αίγυπτος, ο οποίος απομονώνει το τουρκικό κράτος στη Μεσόγειο.

Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι η ελληνοτουρκική διένεξη και η καλλιέργεια εθνικιστικών προσδοκιών ένθεν κακείθεν στο Αιγαίο είναι ακρογωνιαίος λίθος για την οργάνωση της συναίνεσης των υποτελών τάξεων και την εμπέδωση της κυριαρχίας των αστικών τάξεων τόσο σε Ελλάδα όσο και σε Τουρκία, βασική διάσταση του παραπάνω είναι οι εξοπλιστικές δαπάνες. Στην Ελλάδα βλέπουμε την κυβέρνηση να ανακοινώνει ένα φαραωνικό εξοπλιστικό πρόγραμμα 10 δις, την ίδια ώρα που η ελληνική οικονομία καταγράφει ύφεση 15,2% για το Β' τρίμηνο του 2020. Απλά να σημειώσουμε ότι ο

χορός των δισεκατομμυρίων στα εξοπλιστικά εξηγεί μέχρις ενός σημείου τον παροξυσμό του Γάλλου προέδρου Μακρόν, ο οποίος παρουσιάζεται ως φανατικός υπέρμαχος των ελληνικών θέσεων.

Η διαχρονική εθνικιστική προσέγγιση του ελληνικού κράτους, και άρα των ελληνικών κυρίαρχων τάξεων, έχει μπολιάσει τον δημόσιο διάλογο απ' άκρη εις άκρη. Καθοριστικός είναι ο ρόλος των ΜΜΕ, που προβάλλουν οτιδήποτε αποκλίνει από την κυρίαρχη αφήγηση ως «εθνική μειοδοσία». Είναι σημαντικό δε να σημειώσουμε ότι, πέρα από το δημόσιο διάλογο εν γένει, εντός εθνικιστικού πλαισίου λίγο πολύ τοποθετείται το σύνολο του πολιτικού συστήματος – ακόμα και αριστερές συλλογικότητες – επιτείνοντας ακόμα περισσότερο την επίπλαστη εικόνα του «ευλόγου» των ελληνικών θέσεων. Η στάση των κομμάτων και των συλλογικοτήτων μπορεί να εξηγηθεί κατά περίπτωση και οφείλεται σε ορισμένες περιπτώσεις σε μία στρεβλή ανάλυση της συγκεκριμένης κατάστασης και σε άλλες περιπτώσεις σε κυνικό καιροσκοπισμό. (είναι χαρακτηριστική η εθνική πλειοδοσία του ΣΥΡΙΖΑ στο συγκεκριμένο πεδίο, η κεντρική κριτική του ΚΚΕ από «πατριωτική» σκοπιά στις πιθανότητες συνεκμετάλλευσης και η ατολμία του ΜΕΡΑ25 όπως αποτυπώνεται στις κοινοβουλευτικές ψηφοφορίες, παρά την ψυχραιμότερη ρητορική του).

Σε κάθε περίπτωση, φαίνεται η κυβέρνηση να έχει αυτοεγκλωβιστεί και να μην μπορεί να παρουσιάσει ένα συνεκτικό σχέδιο για την εξομάλυνση της τρέχουσας κρισιακής κατάστασης στο συγκεκριμένο πεδίο. Ως εκ τούτου, από την μια διατρανώνει την εγρήγορση των ενόπλων δυνάμεων, προκειμένου να ικανοποιήσει το εθνικιστικό της ακροατήριο, και από την άλλη επιδίδεται σε μυστική διπλωματία για την εξεύρεση μίας λύσης, χωρίς να ξέρει καλά καλά τι θεωρεί η ίδια λύση. Αυτή η αδυναμία χάραξης προσανατολισμού στο εν λόγω πεδίο καθιστά τις εξελίξεις στην ελληνοτουρκική διένεξη απρόβλεπτες και τον αστάθμητο παράγοντα καθοριστικό.

Οι κοινωνικές αντιδράσεις

Η πανδημία και οι επιπτώσεις των κυβερνητικών μέτρων στους εργαζόμενους και τις εργαζόμενες δημιούργησαν τις πρώτες αντιδράσεις. Αρκετά σωματεία κυρίως από τον κλάδο του επισιτισμού, του τουρισμού, του ακροάματος και του θεάματος, αντέδρασαν στα μέτρα της κυβέρνησης. Ωστόσο, το διεκδικητικό τους ρεπερτόριο επικεντρώθηκε στην κρατική ενίσχυση του εισοδήματος των εργαζομένων. Εξαίρεση αποτέλεσε η αντίδραση των εργαζομένων στον κλάδο της υγείας, που έθεσαν από την πρώτη στιγμή το ζήτημα της στήριξης του δημόσιου συστήματος υγείας. Στην διεκδικητική τους ατζέντα ιεραρχήθηκε η μάχη για την αύξηση των δαπανών για την υγεία, οι προσλήψεις προσωπικού, η αύξηση των κρεβατιών ΜΕΘ, η πραγματική επίταξη του ιδιωτικού τομέα υγείας και η ενίσχυση της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας.

Το πιο θετικό παράδειγμα αποτέλεσαν οι μεγάλες αντιδράσεις για τους ελεύθερους επαγγελματίες, και κυρίως το κίνημα “Support Art Workers” που πέτυχε τελικά να αποσπάσει έκτακτο επίδομα για τους εργαζόμενους στον πολιτισμό και συνέβαλε στην άνοδο της συμμετοχής των ηθοποιών στο σωματείο τους.

Ωστόσο, η κρίση κοινωνικής αναπαραγωγής των υποτελών τάξεων, η διαρκής ήττα της εργασίας, η απουσία πολιτικής εκπροσώπησης του κόσμου της εργασίας, ο κατακερματισμός των πολιτικών και συνδικαλιστικών δυνάμεων της ριζοσπαστικής και αντικαπιταλιστικής αριστεράς καθώς και η βαθιά κρίση του συνδικαλιστικού κινήματος δεν γεννούν πολλές προσδοκίες για τις αντιστάσεις του κόσμου

της εργασίας. Σε όλα αυτά προστίθεται και η συναίνεση των εργαζομένων σε μορφές παραβατικότητας – κυρίως στον κλάδο του τουρισμού/επισιτισμού – προϊόν τόσο της απουσίας διαπραγματευτικής ισχύς όσο και της απουσίας μνήμης εργασιακών και ασφαλιστικών δικαιωμάτων, ιδίως στη νέα γενιά εργαζομένων.

Από την άλλη, η δημόσια αντιπαράθεση που εκδηλώνεται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, εδώ και αρκετό καιρό πλέον παίζει ρόλο στα πολιτικά τεκταινόμενα. Ειδικά, κατά τη διάρκεια του lock-down έδωσαν πολύτιμη διέξοδο σε ένα ευρύ κοινωνικο-πολιτικό φάσμα από την εξωκοινοβουλευτική αριστερά και τον αναρχικό χώρο μέχρι ανέταχτο προοδευτικό κόσμο – του οποίου η φωνή δεν ακούγεται στα παραδοσιακά ΜΜΕ – να ασκήσει σημαντικές πιέσεις στην κυβέρνηση, σε συνθήκες που δυσχέραιναν πολύ τους παραδοσιακούς τρόπους παρέμβασης. Σ' αυτό το πεδίο γεννήθηκαν και πιο οργανωμένες καμπάνιες ενημέρωσης και άσκησης αντιπολίτευσης από οργανώσεις της αριστεράς ή από εργαζόμενους, όπως οι εργαζόμενοι/ες στον πολιτισμό, που ανάγκασαν την κυβέρνηση να δίνει «απαντά» στην κριτική και τα αιτήματά τους, ενώ επιτεύχθηκαν και νίκες, όπως των ελεύθερων επαγγελματιών με το σκάνδαλο των προγραμμάτων κατάρτισης των ΚΕΚ. Στο πεδίο της καταστολής επίσης, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν παίξει καταλυτικό ρόλο στο να γίνουν γνωστά τα περιστατικά αυθαιρεσιών από ΜΑΤ και ΔΡΑΣΗ, τα οποία, διαφορετικά, θα θεωρούνταν ως μη γενόμενα.

Την ίδια περίοδο, το αντιφασιστικό κίνημα, σε μια δύσκολη συγκυρία, συνεχίζει να κάνει αισθητή την παρουσία του. Ειδικά γύρω από τη δίκη της Χ.Α. έχει πετύχει σημαντικές νίκες τόσο εντός της δικαστικής αίθουσας όσο και εκτός. Έχει καταφέρει να θέσει εμφατικά στο δημόσιο λόγο την απαίτηση για συνολική καταδίκη της εγκληματικής ναζιστικής οργάνωσης (βλ. καμπάνια «Δεν είναι αθώοι») αλλά και να πάρει συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για το ξεδίπλωμα του αντιφασιστικού αγώνα σε κοινωνικούς χώρους και γειτονιές.

Επίσης, ένα νέο κίνημα αλληλεγγύης φαίνεται να ξεπηδά ειδικά στο κέντρο της Αθήνας, όπου φαίνονται πιο έντονα τα «κενά» της κυβερνητικής διαχείρισης, και ταυτόχρονα υπάρχουν δυνάμεις με τη μνήμη της πρώτης περιόδου των κινημάτων αλληλεγγύης (2011-2015). Με δεδομένη τη ραγδαία αύξηση της ανεργίας και τις προβλέψεις για αργόσυρτη τροχιά ανάκαμψης της οικονομίας μετά την πανδημία, η ανάγκη για υλική στήριξη των πιο φτωχών θα γίνει ακόμα πιο επιτακτική.

Τελευταίο, αλλά όχι έσχατο, το περιβαλλοντικό μέτωπο καταγράφει μια ενθαρρυντική αύξηση των εστιών αντίστασης καθώς και του βαθμού μαχητικότητάς τους. Οι κάτοικοι της Τήνου πέτυχαν να ακυρώσουν την εγκατάσταση ανεμογεννητριών στο νησί τους, ενώ το κίνημα των κατοίκων του Βόλου ενάντια στο εργοστάσιο καύσης απορριμμάτων είναι ίσως το κορυφαίο από πλευράς μαζικότητας και διάρκειας, και φαίνεται ότι θα μας απασχολήσει αρκετά και στη συνέχεια.

Η σχέση των αντισυστημικών δυνάμεων με τις κοινωνικές αντιστάσεις και η δική μας δράση

Σ' αυτό το σημείο πρέπει να σημειώσουμε ότι οι – αν και κατώτερες των περιστάσεων, εντούτοις υπαρκτές – κοινωνικές αντιδράσεις δεν συνδέονται ιδιαίτερα με τις κοινοβουλευτικές δυνάμεις της αντιπολίτευσης στα αριστερά της ΝΔ, ούτε φαίνεται να δίνει κάποια (δημοσκοπική ή οργανωτική) δυναμική σε οποιαδήποτε απ' αυτές. Αντίθετα, η εξουθενωμένη πολιτικά ριζοσπαστική

εξωκοινοβουλευτική αριστερά διατηρεί δεσμούς με ορισμένες κοινωνικές αντιστάσεις, παίζοντας σημαντικό ρόλο σε μερικές απ' αυτές, όπως στις κινητοποιήσεις των νοσοκομειακών και στα κινήματα αλληλεγγύης. Παράλληλα, πρωταγωνίστησε στην οργάνωση της αντιπολίτευσης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με τις καμπάνιες «Μένουμε ενεργοί/ές» και «Κανένας μόνος / καμία μόνη». Επιπρόσθετα, υπάρχει σημαντική επιρροή και συμμετοχή του ευρύτερου αναρχικού / αντιεξουσιαστικού χώρου στα περιβαλλοντικά κινήματα της περιόδου, ειδικά στις κινητοποιήσεις ενάντια στις αιολικές εγκαταστάσεις στα Άγραφα και αλλού, και στο κίνημα ενάντια στο εργοστάσιο καύσης απορριμάτων στο Βόλο. Τέλος, οι δυνάμεις της αντικαπιταλιστικής αριστεράς και της αναρχίας, πρωτοστατούν στον αγώνα ενάντια στην καταστολή και την αστυνομική βία.

Αυτή η σχέση μεταξύ των αντισυστημικών πολιτικών δυνάμεων και των κινήματων εξηγεί εν πολλοίς τις αδυναμίες των μεν και των δε: Από τη μία, το στρατηγικό κενό, η έλλειψη συγκροτημένου πολιτικού σχεδίου και η ελλιπέστατη κοινωνική γείωση από τη μεριά των αντισυστημικών δυνάμεων αδυνατούν να συσπειρώσουν την κοινωνική αντιπολίτευση σε ένα πολιτικό σχέδιο που θα αποτελεί υπολογίσιμη απειλή για την εξουσία των από πάνω, με αποτέλεσμα η κυβέρνηση να φοβάται πολύ λιγότερο το «πολιτικό κόστος» των πολιτικών της που προκαλούν αντιδράσεις απ' ότι στο παρελθόν. Αυτό με τη σειρά του, αναπαράγει μια αίσθηση ματαιότητας στα πληττόμενα στρώματα της κοινωνίας, που λειτουργεί ανασταλτικά στη μαζικοποίηση των κινηματικών στιγμών. Από την άλλη, η μερικότητα, ο κατακερματισμός και η μικρή μαζικότητα των αντιστάσεων, στερούν πολύτιμα «καύσιμα» από την όποια προσπάθεια πολιτικής αναβάθμισης των οργανωμένων δυνάμεων σε επίπεδο εμπέλειας απεύθυνσης και έμφυχου δυναμικού, ενώ δεν βοηθούν τη μεταξύ τους συνεννόηση και τις προσπάθειες για παραγωγικές ανακατατάξεις προς την κατεύθυνση της δημιουργίας βελτιωμένων μετωπικών ή ανασυνθετικών συσπειρώσεων.

3. Ο σχεδιασμός μας για το επόμενο διάστημα

Σύντομος απολογισμός

Όσον αφορά τη συμβολή των δυνάμεών μας στις αντιστάσεις του προηγούμενου διαστήματος, μπορούμε να πούμε ότι ήταν αρκετά σημαντική στο πεδίο της καταστολής, με την πρωτοβουλία ενάντια στην καταστολή και τη διοργάνωση της συναυλίας του Νοέμβρη, καθώς και τη συγκρότηση της Ομάδας Νομικής Βοήθειας, η οποία έχει συμβάλει τόσο στη δημοσιοποίηση περιστατικών αστυνομικής αυθαιρεσίας, όσο και στη νομική υπεράσπιση συλληφθέντων. Επίσης, ο ρόλος μας ήταν καθοριστικός στη δημιουργία και λειτουργία της διαδικτυακής καμπάνιας «Κανένας Μόνος / Καμία Μόνη» κατά τη διάρκεια του lock-down, η οποία κατάφερε να διευρύνει αισθητά τα όρια απεύθυνσης της αντικαπιταλιστικής και ριζοσπαστικής αριστεράς στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και αποτελέσει σημαντικό κομμάτι της κοινωνικής αντιπολίτευσης της περιόδου. Ταυτόχρονα, πολύ σημαντική ήταν η δράση των δυνάμεών μας στο κίνημα αλληλεγγύης για τον κόσμο της φτώχειας, κυρίως στην περιοχή της Κυψέλης και τον Εξαρχείων.

Όμως, παρά τη θετική παρουσία μας στις αντιστάσεις της περιόδου, η δράση μας δεν αποτελεί εξαίρεση αναφορικά με τα αδύνατα σημεία του ευρύτερου ανταγωνιστικού κινήματος που εντοπίσαμε

παραπάνω. Με εξαίρεση ίσως τη δράση μας στα πανεπιστήμια, η κινηματική παρουσία μας δεν συνοδεύεται από μια προσπάθεια ανοίγματος πολιτικών ερωτημάτων και οικοδόμησης αντίστοιχων δεσμών με τους ανθρώπους που ερχόμαστε σε επαφή στα κινήματα, με στόχο την ένταξή τους στην πολιτική αναζήτηση που συνιστά η «Συνάντηση». Είναι προφανές ότι το στρατηγικό έλλειμμα που πρώτοι/ες εμείς αναγνωρίζουμε ότι μας διακρίνει, καθώς και η απροθυμία που – χωρίς απαραίτητα δική μας ευθύνη – επικράτησε στην πρωτοβουλία των τεσσάρων για προχωρήματα σε ανασυνθετική κατεύθυνση, δεν ευνοούσαν τέτοια ανοίγματα από μέρους μας. Ωστόσο πρόκειται για ένα ζήτημα που χρήζει θεραπείας. Πρέπει επίσης να απολογίσουμε αρνητικά ότι δεν καταφέραμε – είτε με δική μας ευθύνη, είτε με υπαιτιότητα των δυνάμεων με τις οποίες συνεργαστήκαμε – να συγκροτήσουμε μια κίνηση με πιο μόνιμα και πλατιά χαρακτηριστικά, όπως σχεδιάζαμε αρχικά στο μέτωπο της καταστολής. Παρομοίως, η συνέχεια της καμπάνιας τέθηκε υπό διακύβευση και υποβαθμίστηκε από τη στάση που κράτησαν ορισμένες δυνάμεις στο εσωτερικό της, με αποτέλεσμα να χάθηκε μια ευκαιρία για τη διευρυμένη και αναβαθμισμένη πολιτική παρουσία της ριζοσπαστικής αριστεράς στο διαδίκτυο. Τέλος, η εμπλοκή μας με το μέτωπο των εργασιακών δικαιωμάτων, της ανεργίας και του λαϊκού εισοδήματος, παρά τη θετική εξαίρεση της πολύ θετικής παρουσίας μας στο Σωματείο Μισθωτών Τεχνικών, είναι σίγουρα κατώτερη των περιστάσεων.

Καμπάνια για το βασικό εισόδημα πανδημίας

Όπως είπαμε, ο συνδυασμός της υγειονομικής και της καπιταλιστικής κρίσης, φέρνει ήδη ραγδαία αύξηση της ανεργίας και ταυτόχρονα συρρικνώνει τις δυνατότητες εύρεσης εργασίας και τις πιθανές πηγές εισοδήματος για τους από κάτω. Η καμπάνια για το εγγυημένο εισόδημα πανδημίας είναι ένας τρόπος για να αρθρωθεί αντίλογος στο κυρίαρχο δόγμα της ατομικής επιβίωσης, ειδικά μέσα σ' αυτές τις πρωτόγνωρες συνθήκες.

Εγχειρήματα αλληλεγγύης

Παράλληλα, οι άμεσες ανάγκες των ανθρώπων που εξωθούνται στη φτώχεια, χρήζουν άμεσης απάντησης. Δεν ξεχνάμε ότι ο καθημερινός αγώνας για την εξασφάλιση των πιο στοιχειωδών αναγκών, όπως η τροφή, είναι πολύ ανασταλτικός παράγοντας για την οποιαδήποτε συμμετοχή σε συλλογικές διεκδικήσεις και οδηγεί πολύ εύκολα στην κοινωνική απομόνωση. Το επόμενο διάστημα αναμένεται να έχουμε αύξηση των ανθρώπων που θα δυσκολευτούν να εξασφαλίσουν ακόμα και την τροφή τους, και το έντονα φτωχοποιημένο κομμάτι της κοινωνίας με ανθρώπους πέραν των συνήθων υπόπτων, όπως οι μετανάστες. Γι' αυτό το λόγο, χρειάζεται η μεγαλύτερη δυνατή στήριξη των υπαρχόντων εγχειρημάτων αλληλεγγύης από τη μεριά μας. Ταυτόχρονα, πρέπει να αναζητήσουμε τρόπους για συμμετοχή των ατόμων που λαμβάνουν αλληλεγγύη σε διεκδικήσεις για την καταπολέμηση της φτώχειας από το κράτος, καθώς η συνολικότερη συρρίκνωση των εργατικών εισοδημάτων και η έκταση του προβλήματος δεν καθιστούν εφικτή τη διαχείρισή του μόνο από τις δομές αλληλεγγύης. Είναι άλλωστε διαρκές ζητούμενο η πολιτικοποίηση των πληττόμενων από το σύστημα στην κατεύθυνση εναντίωσής του.

Καταστολή και δημοκρατικά δικαιώματα

Η καταστολή και η συρρίκνωση των δημοκρατικών δικαιωμάτων αποτελεί ένα πολύ οξυμένο πεδίο επίθεσης για τους κυρίαρχους. Για το επόμενο διάστημα πρέπει να επανεξετάσουμε το ενδεχόμενο δημιουργίας μιας πλατιάς κίνησης με πιο μόνιμα χαρακτηριστικά, καθώς τα «μεμονωμένα περιστατικά» αστυνομικών αυθαιρεσιών τείνουν να γίνουν ο νέος κανόνας. Αυτή η συνθήκη, σε συνδυασμό με το ψηφισμένο πλέον νόμο περιορισμού των συναθροίσεων στρέφεται πρώτα απ' όλα εναντίον του δυναμικού του ανταγωνιστικού κινήματος, μέρος του οποίου είμαστε κι εμείς. Συνεπώς, με αιχμή του δόρατος την Ομάδα Νομικής Βοήθειας, είναι ανάγκη να αναβαθμίσουμε και τη δυνατότητα προστασίας και στήριξης των μελών μας από πάσης φύσης κατασταλτικά στιγμιότυπα και μεθοδεύσεις.

Εργατικός συνδικαλισμός

Αναγνωρίζουμε ότι η κρίση είναι ευκαιρία για το κεφάλαιο προκειμένου να μονιμοποιήσει σε βάθος χρόνου μέτρα ενάντια στο εργατικό εισόδημα και τα εργατικά δικαιώματα, που θα παρθούν με πρόσχημα την έκτακτη συνθήκη της πανδημίας. Κατά συνέπεια, είναι ανάγκη να καταβάλλουμε προσπάθειες ώστε ο εργατικός συνδικαλισμός να γίνει βασικό τμήμα της κουλτούρας της οργάνωσης, και να αφορά κάθε οργανωμένο μέλος μας. Αυτό σημαίνει ότι ανεξάρτητα από επιμέρους χρεώσεις και πεδία εμπλοκής του κάθε μέλους, από τη στιγμή που εργάζεται σε σχέση εξαρτημένης εργασίας, οφείλει να είναι μέλος του αντίστοιχου σωματείου (στο βαθμό που υπάρχει), έστω κι αν δεν παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στην παρέμβασή μας σε αυτό. Πρέπει λοιπόν να προχωρήσει η προσπάθεια που ξεκίνησε η θεματική εργασιακών για να καταγραφεί ο χώρος δουλειάς των μελών μας. Από κει και πέρα, σκοπός μας είναι να συμβάλλουμε στη διαδικασία ενοποίησης των επιμέρους συνδικαλιστικών δυνάμεων της ριζοσπαστικής και αντικαπιταλιστικής αριστεράς, τουλάχιστον σε επίπεδο χώρου διαλόγου των «τεσσάρων», και να ενισχύσουμε όσο μπορούμε απεργιακές και άλλες αντιστάσεις για την επόμενη περίοδο. Χρειάζεται επίσης οργανωθεί μια πιο στρατηγικού επιπέδου συζήτηση για την παρέμβασή μας στο εργατικό κίνημα, καθώς βρισκόμαστε σε ένα ιστορικό χαμηλό για τον εργατικό συνδικαλισμό στη χώρα, και τις παλιές δομές του πλήρως διεφθαρμένες και απαξιωμένες.

Εκπαιδευτικά-Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Δεδομένης της εμπλοκής της οργάνωσης στον τομέα της εκπαίδευσης (φοιτητές-εκπαιδευτικοί) και της παρέμβασής της σε αυτόν, αλλά και λαμβάνοντας υπόψη τη σύσταση της σε μεγάλο ποσοστό από τη νεολαία, προκύπτει μία αναγκαιότητα για ύπαρξης μαθητικού. Οι μαθητικοί αγώνες του τελευταίου διαστήματος έχουν αναδείξει με μεγάλη ευκρίνεια ότι οι σχολικές κοινότητες αποτελούν εύφορα πεδία παρέμβασης, αφενός λόγω της σφοδρής επίθεσης που εξαπολύει το Υπουργείο κατά της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αφετέρου επειδή οι μαθητές και οι μαθήτριες έχουν δείξει μια δυναμική ικανή να ξεσηκώσει ένα κίνημα και να διαμορφώσει συνειδήσεις. Η εικόνα των αποπολιτικοποιημένων μαθητών/τριών φαίνεται να διαψεύδεται από τα τελευταία γεγονότα, αναδεικνύοντας μια ευκαιρία να έρθουμε σε επαφή με τους μαθητές και τις μαθήτριες, να αφουγκραστούμε τα αιτήματά τους, δρομολογώντας παράλληλα τη δημιουργία μαθητικού στην

οργάνωση, όχι ως αυτοσκοπό αλλά ως μέσο για την ύπαρξη ενός πανεκπαιδευτικού συντονισμού που θα συμμετέχει από κοινού στους αγώνες για την υπεράσπιση της παιδείας, όπως την οραματιζόμαστε. Αυτό μπορεί να έχει ως αφετηρία τα μοιράσματα στις καταλήψεις- τα οποία ήδη έχουν μία θετική ανταπόκριση- αλλά στη συνέχεια και σε ανοιχτά σχολεία με επίδικα –μεταξύ άλλων- την αδιαφορία της κυβέρνησης για την προστασία της υγείας των μαθητών/τριών αλλά και την προσπάθεια πλήρους πειθάρχησης και εντατικοποίησής τους με το νέο νομοσχέδιο

Περιβαλλοντικοί αγώνες

Η «άλωση» φυσικών περιοχών μέχρι στιγμής ανεκμετάλλευτων από το κεφάλαιο, όπως είπαμε, είναι μια εν εξελίξει διαδικασία, απαραίτητη για τη διάσωση της διευρυμένης αναπαραγωγής του. Από την άλλη, η διάσωση του περιβάλλοντος αποτελεί απόλυτη προϋπόθεση για την αναπαραγωγή της ζωής. Πρόκειται λοιπόν για μια σύγκρουση ύψιστης σημασίας, παρά την λογική ως ένα βαθμό υποχώρηση του ενδιαφέροντος από την κοινή γνώμη, λόγω πανδημίας. Ειδικότερα, στην Ελλάδα αυτή η σύγκρουση διεξάγεται στο πεδίο της ενέργειας και εσχάτως και των σκουπιδιών, οπότε είναι απαραίτητη η εμπλοκή μας με κινήματα όπως αυτό των πολιτών του Βόλου και τα «ενεργειακά» κινήματα (ενάντια στις εξορύξεις, ενάντια στην ανεξέλεγκτη εγκατάσταση μεγάλων αιολικών εγκαταστάσεων). Επιπλέον, υπάρχει μεγάλο προγραμματικό κενό όσον αφορά τα εν λόγω πεδία, κυρίως στο λόγο της αριστεράς αλλά πολλές φορές και στο λόγο των κινημάτων. Είναι πέρα για πέρα απαραίτητη για την προοπτική των περιβαλλοντικών κινημάτων και για την αριστερά, η διατύπωση μοντέλων διαχείρισης απορριμάτων και ενεργειακής παραγωγής, μακριά από τα μέχρι σήμερα αδιέξοδα (ΧΥΤΑ Φυλής κ.α., ανακύκλωση, καύση υδρογονανθράκων), στα οποία προσποείται ότι δίνει απάντηση η κυρίαρχη πολιτική. Στόχος μας λοιπόν είναι να προχωρήσουμε και τη σχετική προγραμματική μας δουλειά.

Προσφυγικό-Μεταναστευτικό

Η όξυνση της επίθεσης της κυβέρνησης απέναντι σε πρόσφυγες και μετανάστες φαίνεται ότι θα συνεχιστεί και το επόμενο διάστημα ως μια βασική πολιτική επιλογή περιστολής των δικαιωμάτων τους, προς ενίσχυση της ακροδεξιάς ατζέντας της (κλειστά κέντρα κράτησης, εφαρμογή νόμου για το άσυλο, συνέχιση εξώσεων κλπ). Ειδικά μετά τις εξελίξεις στη Μόρια, η δική μας στόχευση οφείλει να αφορά την ενίσχυση ενός αγώνα με πανελλαδικά χαρακτηριστικά, με κύρια αιχμή το κλείσιμο όλων των κέντρων κράτησης, τη διασφάλιση ανθρώπινων συνθηκών διαβίωσης για όλους τους πρόσφυγες και μετανάστες και την κατοχύρωση της ελευθερίας μετακίνησής τους. Παράλληλα, επιδιώκοντας και τη μονιμοποίηση λειτουργίας μιας δικής μας θεματικής ομάδας για το προσφυγικό-μεταναστευτικό, πρέπει να επιδιωχθεί η δημιουργία ενός πιο ενιαίου πανελλαδικού συντονισμού με μόνιμο χαρακτήρα που θα μπορεί να οργανώσει σε βάθος χρόνου και με συνέχεια τον παραπάνω αγώνα, με λογική καμπάνιας και στοχευμένων δράσεων στις πόλεις και στα νησιά του Αιγαίου.

Ιδεολογικοί αγώνες και η παρουσία μας στο διαδίκτυο

Έχουμε δει πως τα τελευταία χρόνια, ο δημόσιος διάλογος στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης παίζει όλο και πιο σημαντικό ρόλο στην πολιτική και ιδεολογική αντιπαράθεση. Η τάση αυτή ενισχύεται περαιτέρω στη χώρα μας, εξαιτίας της ασφυκτικής νεοφιλελεύθερης, συντηρητικής και

φιλοκυβερνητικής προπαγάνδας που διεξάγουν τα περισσότερα παραδοσιακά ΜΜΕ (τηλεοπτικά κανάλια, εφημερίδες, ενημερωτικοί ραδιοφωνικοί σταθμοί), η οποία απομακρύνει σημαντικό κομμάτι της κοινωνίας, κυρίως από τη νέα γενιά. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να πάρουμε περισσότερο στα σοβαρά την παρουσία μας στο διαδίκτυο και τα social media, και να τη θεωρήσουμε ως ένα από τα βασικά πεδία παρέμβασής μας. Μ' αυτό το σκεπτικό πρέπει να οργανώσουμε μια ειδική συζήτηση στο εσωτερικό μας για τους τρόπους αναβάθμισης της διαδικτυακής μας παρουσίας, οι οποίοι εκτείνονται από την απλή συνέπεια όλων των μελών μας στη διάδοση ανακοινώσεων της οργάνωσης και καμπανιών που στηρίζουμε, μέχρι την παραγωγή οπτικοακουστικού υλικού από τις θεματικές ομάδες, σε συνεργασία με μια εξειδικευμένη ομάδα παραγωγής, για την ποιοτικότερη αισθητικά και πολιτικά παρέμβασή μας.

Γενική επισήμανση

Εκτός των όσων αναφέρονται παραπάνω ως μια πρόταση ιεράρχησης πεδίων και μετώπων για το επόμενο διάστημα, έχει σημασία οι αντίστοιχες συνελεύσεις, θεματικές ομάδες και μέλη της Συνάντησης που ασχολούνται με επιμέρους κοινωνικά μέτωπα (σπουδάζουσα, εργασιακά, αυτοδιοίκηση, έμφυλο, προσφυγικό, αντιφασιστικό και καταστολή), με την ευθύνη των σ. που θα αναλάβουν τις αντίστοιχες χρεώσεις από το Συντονιστικό, να εκπονήσουν αναλυτικότερο σχεδιασμό, ο οποίος θα συζητηθεί συνολικά στις συνελεύσεις, βοηθώντας και στην άρση του συνήθους «καταμερισμού». Η διαδικασία αυτή, πέραν της δυνατότητας να έχουν όλα τα μέλη μας εκτενέστερη εικόνα για τη δουλειά μας σε αυτά τα πεδία, θα επιτρέψει να μπορούμε να απολογίσουμε εκ των υστέρων την πολιτική γραμμή μας και την υλοποίηση όσων σχεδιάζουμε.

4. Οι συμμαχίες – ανασυνθετικές διαδικασίες με τις άλλες Αριστερές δυνάμεις

Απολογισμός

Ως Συνάντηση από την πρώτη μας συνδιάσκεψη είχαμε επισημάνει πως «δεν αντιλαμβανόμαστε τη δική μας συνάντηση ως το τέλος της διαδρομής, αλλά ως έναν κόμβο για την αντιστροφή της τάσης πολυκερματισμού και απόσυρσης του κόσμου της εργασίας και της νεολαίας από το πολιτικό προσκήνιο» και πως «η διαδικασία ενοποίησης που ξεκινά [...] δεν είναι το τέλος – ούτε βέβαια κι η αφητηρία – στην πορεία για την ανασύνθεση μιας νέας Αριστεράς, όπως την οραματιζόμαστε. Το όχημα μας σε αυτήν την πορεία θα είναι μεταβατικό και θα στοχεύει, με συγκεκριμένους όρους και σε πραγματικούς χρόνους, σε ευρύτερες ενότητες από αυτή που ήδη κατακτούμε».

Τα βήματα που διανύσαμε προς αυτή την κατεύθυνση το προηγούμενο διάστημα, τόσο για να διατυπώσουμε ένα νέο στρατηγικό σχέδιο, όσο και για να πάρουμε πρωτοβουλίες που θα ανοίξουν ένα εύφορο πεδίο διαλόγου με μια σειρά οργανώσεων, ήταν περιορισμένα και αναντίστοιχα της περιόδου. Η γενικευμένη ήττα, όπως αποτυπώθηκε στην εκλογική αναμέτρηση του καλοκαιριού του 2019, με πολύ χαμηλά ποσοστά για τη ΛΑΕ και την ΑΝΤΑΡΣΥΑ, συμπύκνωσε με σαφήνεια έναν δυσμενή συσχετισμό για την εκτός των τειχών Αριστερά, αλλά σηματοδότησε για εμάς και μια

ευκαιρία για τη δημιουργία τομών και πολιτικών μετατοπίσεων εντός αυτής της Αριστεράς, ανοίγοντας πεδία ανασύνθεσης και υπέρβασης. Αυτό μας όρισε την κατεύθυνση οργανικής εμπλοκής στη δημοσίευση κοινού κειμένου – με μίνιμουμ περιεχόμενο – με την ΑΡ.ΑΝ., την Αναμέτρηση και τη ΔΕΑ, που αποτύπωνε την αναγκαία πολιτική βούληση να αναβαθμίσουμε τον μεταξύ μας πολιτικό συντονισμό και διάλογο, με αποκλίσεις – όπως διαπιστώθηκε σαφώς στην διαδρομή – στο περιεχόμενο, την ταχύτητα αλλά και την ιεράρχηση του κοινού εγχειρήματος σε σχέση με άλλες πρωτοβουλίες.

Οι δυνάμεις αδράνειας είναι μεγαλύτερες από ό,τι θέλαμε να πιστεύουμε. Η κουλτούρα των «μετωπικών συνεργασιών» μεταξύ μικρών πολιτικών δυνάμεων, που επιτρέπει σε μια περίοδο βαθιάς ήττας σε μικρές οργανώσεις να καταφεύγουν στα δικά τους «καταφύγια» και ταυτόχρονα να καλύπτουν την ανάγκη για κοινή δράση, έχει εγκαθιδρυθεί, όσο και εάν εμείς θεωρούμε ότι έχουν διαφανεί τα όριά της. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό και με διαφορετικές πολιτικές εκτιμήσεις, οδήγησαν και στις παλινωδίες με τους «εννιά» στη φάση που εμείς θεωρούσαμε πως οι «τέσσερις» θα κάνουν βήματα μπροστά, έχοντας και τη θετική εμπειρία της καμπάνιας ως απόδειξη του πώς μπορούν να λειτουργήσουν από κοινού.

Αιτίες γι' αυτό αποτέλεσαν η έλλειψη πολιτικής βούλησης – κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά – από τους άλλους χώρους, για εις βάθος επερώτηση των «κεκτημένων» της Αριστεράς, η δυσθυμία έμπρακτης αναμέτρησης με το ενδεχόμενο ριζικών υπερβάσεων των υφιστάμενων οργανώσεων, η απουσία μέριμνας για το άνοιγμα των διαδικασιών σε κοινωνικές/ους αγωνιστ(ρι)ες, μαζί με την μη εξαγωγή κοινών συμπερασμάτων σε σχέση με τις παθογένειες (γραφειοκρατία, εθνικό ακροατήριο, κ.α.). Παρά τη διάθεση πολλών δυνάμεων μας, δεν καταφέραμε να δώσουμε τον τόνο της στρατηγικής μας στα πλαίσια των πρωτοβουλιών που συγκροτήθηκαν, ούτε μπορέσαμε να προχωρήσουμε τη διαδικασία, βρίσκοντας διεξόδους, όταν αντιμετωπίζαμε την απροθυμία για πιο αποφασιστικά βήματα. Επιπρόσθετα, δεν έλειψαν και οι διαφορετικές απόψεις στο εσωτερικό μας, αναφορικά με την αναγκαιότητα και τη δυνατότητα μιας πλατιάς ανασυνθετικής διαδικασίας. Ωστόσο, μετρήσαμε βήματα σε μια σειρά πεδίων. Στο πεδίο των κοινωνικών χώρων και μετώπων (σε μια σειρά σωματεία προχωράει η ενοποίηση των δυνάμεων σε κοινά σχήματα), αλλά κυρίως στο πεδίο της αυτοδιοίκησης, αναβαθμίστηκε η μεταξύ μας πολιτική συνεργασία (πριν και μετά το σχηματισμό των τεσσάρων), με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την «Πόλη Ανάποδα» στη Θεσσαλονίκη και δευτερευόντως την «Ανυπότακτη Αθήνα», την «Πόλη Αλλιώς», το «Φυσάει Κόντρα» κ.α. Επιπρόσθετα, οι τέσσερις οργανώσεις ήταν ο πυρήνας για τη δημιουργία της καμπάνιας «Κανένας Μόνος – Καμία Μόνη», που αποτελεί κρίσιμο εργαλείο παρέμβασης στην περίοδο έξαρσης της πανδημίας του κορωνοϊού, καλύπτοντας μεγάλο εύρος θεματικών και φτάνοντας τον πολιτικό λόγο της δικής μας Αριστεράς σε πλατύτερα ακροατήρια.

Πολιτικός Φορέας, γραμμή του ορίζοντα μας

Στα πλαίσια της δεύτερης συνδιάσκεψης μας, καλούμαστε να διαμορφώσουμε την πρόσκληση για τη διεύρυνση της ενωτικής και ανασυνθετικής προοπτικής με ορίζοντα τη δημιουργία ενός νέου πολιτικού φορέα της Αριστεράς. Εφόσον στόχος μας είναι η δημιουργία ενός νέου πολιτικού φορέα, θα πρέπει να συνεχίσουμε να εργαζόμαστε και στα δύο σκέλη επίτευξης του, τη μαζικοποίηση και την ανασύνθεση. Στοχεύοντας να απαντήσουμε στο κενό στα αριστερά του πολιτικού σκηνικού, να

βάλουμε σε κίνηση τους/τις εκμεταλλεζόμενους/ες, να συμβάλουμε στην ενοποίηση των δυνάμεων του κοινωνικού ανταγωνισμού, αντιλαμβανόμενοι το πεπερασμένο των δυνάμεων της κάθε οργάνωσης και βαδίζοντας με την πεποίθηση ότι η αντιστροφή του κλίματος στην πολιτική αριστερά είναι μια μαζική διαδικασία υπερβάσεων και συμμετοχής.

Για να πετύχουμε τα παραπάνω, χρειάζεται ένας μαζικός πολιτικός φορέας που θα εμπνέει και θα επανενεργοποιεί τόσο το ανένταχτο όσο και το οργανωμένο δυναμικό της πολιτικής Αριστεράς. Ως Συνάντηση έχουμε κατ' επανάληψη επισημάνει το στρατηγικό έλλειμμα, που πλέον δεν προσπερνάται. Ένας μαζικός πολιτικός φορέας, μπορεί να λειτουργήσει ως ένα ενεργό εργαστήριο στρατηγικού διαλόγου, που θα καλλιεργεί συνειδήσεις, γύρω από ένα αντικαπιταλιστικό σχέδιο. Ένα σχέδιο που θα περιλαμβάνει την πάλη ενάντια στην έμφυλη, φυλετική και ταξική εκμετάλλευση, να παλεύει για τα περιβαλλοντικά, δημοκρατικά και νεολαιίστικα δικαιώματα. Η αρχή για αυτό το σχέδιο βρίσκεται στην παραδοχή ότι ο φορέας δεν αποτελεί απλώς όργανο των υποτελών τάξεων, αλλά οργανικό τους τμήμα, δεν είναι εξωτερικό εργαλείο αλλά εσωτερικός πυκνωτής του κοινωνικού ανταγωνισμού.

Ακόμη, η αναγκαία στο σήμερα πολιτική ανασυγκρότηση χρειάζεται έναν χώρο, που θα επεξεργάζεται, με ενεργή συμμετοχή των ίδιων των αγωνιζόμενων και θα κοινωνεί ένα πρόγραμμα άμεσων απαντήσεων. Απαντήσεις που συνδέουν την στρατηγική μας με το σήμερα και εξειδικεύουν τις αναγκαίες ρήξεις με το κράτος, το κεφάλαιο και τους υπερεθνικούς οργανισμούς του, μέσα από ένα μεταβατικό πρόγραμμα. Θεμέλιο για τα παραπάνω είναι ο φορέας να επιδιώκει την όλο και πιο αναβαθμισμένη συνάντηση με τους/τις πληττόμενους/ες, την διαρκή διεύρυνση των πεδίων της ταξικής πάλης και των χώρων αντίστασης με τους/τα όποιους/α συνδέεται οργανικά. Ένας πολιτικός φορέας που επιδιώκει να αναδιατάξει το πολιτικό σκηνικό από τα αριστερά, προϋποθέτει ενεργά πολιτικά μέλη στους κοινωνικούς χώρους.

Για το ξεδίπλωμα της στρατηγικής συζήτησης, για την επεξεργασία ενός μεταβατικού προγράμματος, για την οργάνωση και τη διεύρυνση της κοινωνικής σύγκρουσης χρειάζεται ένας συλλογικός τόπος με συντροφικές σχέσεις, διαφάνεια στη λήψη αποφάσεων και επιμονή στην εσωτερική δημοκρατία. Χρειάζονται ανοιχτές μαζικές διαδικασίες, ώστε να συμμετέχουμε με ενσώματο τρόπο όλες/οι και να συναποφασίζουμε ισότιμα για όλα. Η ουσία αυτού του τρόπου οργάνωσης βρίσκεται στη λειτουργία των συνελεύσεων, στην αναζήτηση της συναίνεσης, στο σεβασμό της πολυφωνίας και της μειοψηφίας, στην ειλικρίνεια και φυσικά, στην τήρηση των αποφάσεων. Επιπρόσθετα, αναγκαιότητα για την αναβαθμισμένη εξωστρεφή παρουσία του φορέα είναι η συλλογική λειτουργία τόσο των τοπικών όσο και των κεντρικών συντονιστικών του οργάνων. Τέλος, ο φορέας θα επιστρέψει στην εσωστρέφεια και τη ρουτινιάρικη γραφειοκρατική αναπαραγωγή αν δεν απελευθερώσει την εκφραστικότητα, τη δημιουργικότητα, τη φαντασία των ανθρώπων του, αν δεν προκρίνει την πρωτοβουλία από τα κάτω και δεν ενθαρρύνει την οριζόντια ανταλλαγή εμπειριών και προτάσεων μεταξύ των μελών του.

Για την δουλειά στους «τέσσερεις» και την διάνοιξη του ανασυνθετικού δρόμου

Αν, για τους λόγους που αναλύθηκαν στο τμήμα «Απολογισμός», το εγχείρημα των “4” έχει φτάσει στα όρια του ως ανασυνθετικός τόπος, ο δικός μας στόχος παραμένει η δημιουργία ενός νέου

μαζικού, και δημοκρατικού φορέα της αριστεράς. Αυτή τη στιγμή, μια τέτοια πρωτοβουλία μπορεί να ξεκινήσει από τις δύο συγκροτημένες συλλογικότητες, την «Αναμέτρηση» και την «Συνάντηση», που έχουμε διακηρύξει αλλά και αποδείξει στην πράξη τη διάθεση για ανασύνθεση. Ακόμη, έχουμε βάσιμους λόγους να εκτιμάμε ότι μερικές εκατοντάδες άνθρωποι - ανένταχτο δυναμικό που συμμετέχει σε αγώνες και κινήματα σε όλη τη χώρα, αλλά βρίσκεται σε πολιτικό κενό - θα συμμετάσχουν σε ένα τέτοιο νέο εγχείρημα, αρκεί αυτό να αποδείξει ότι είναι πράγματι νέο, ότι μπαίνει μπροστά άμεσα και λειτουργεί με συγκεκριμένο, ανοιχτό και συμπεριληπτικό τρόπο.

Ως Συνάντηση επιδιώκουμε να ολοκληρώσουμε αυτό τον πρώτο κύκλο ανασύνθεσης που άνοιξε μετά το '15, με συγκεκριμένα και άμεσα βήματα που να εξασφαλίζουν εξ αρχής την ισότιμη συμμετοχή οργανωμένων και ανένταχτων ανθρώπων από τα κινήματα και θα καταλήγουν σε ορατό χρονικό πλαίσιο στη σύγκλιση κοινών τοπικών συνελεύσεων ανά πόλη, ή έστω τη διοργάνωση ανοιχτών συζητήσεων, ανάλογα με τις διαθεσιμότητες. Για τα επόμενα βήματα, (για την πανελλαδική αποφασιστική διαδικασία, τη διαμόρφωση πολιτικού πλαισίου, την οργανωτική λειτουργία) θα κινηθούμε στις κατευθυντήριες του συλλογικού κεκτημένου της Συνάντησης, με το βάρος να πέφτει στις ίδιες τις κοινές συνελεύσεις που θα συγκροτηθούν.

Παράλληλα, ακριβώς επειδή οι παράγοντες που καθορίζουν τέτοιες προσπάθειες είναι υποκειμενικοί, επηρεάζονται δραστικά από αστάθμητες παραμέτρους, όπως μία κινηματική αναζωογόνηση, που μπορεί να αλλάξει άρδην τα δεδομένα, και θα πρέπει τότε να είμαστε ανοιχτοί να πάρουμε και πιο διευρυμένες πρωτοβουλίες χωρίς καθυστερήσεις.

Τέλος αναφορικά με τους «τέσσερεις» θα πρέπει να έχουμε μια καθαρή τοποθέτηση που θα εξηγήσει ότι εφόσον δεν υπάρχει κοινή βούληση για συγκεκριμένα βήματα με χρονοδιάγραμμα κοινών διαδικασιών πολιτικής σύγκλισης στο άμεσο μέλλον, δεν υπάρχει λόγος πλέον να αναλωνόμαστε σε διαδικασίες εύρεσης διατυπώσεων ή απόσπασης υποσχέσεων για προχωρήματα που τελικά δεν υλοποιούνται, καταλήγοντας σε φθοροποιές καταστάσεις που υπονομεύουν και τις μελλοντικές δυνατότητες για αναβαθμισμένη κοινή πολιτική ζωή. Οι «τέσσερεις» πρέπει επομένως να λειτουργούν με τις απαιτήσεις και διαθεσιμότητες που τους αναλογούν, και την αντίστοιχη πυκνότητα διαδικασιών, (η οποία μπορεί να είναι μεγαλύτερη όταν το απαιτούν οι συνθήκες), αλλά και τη δική μας αντίστοιχη δέσμευση δυνάμεων στην υπόθεση.

Να εμείνουμε στην «προνομιακή και εκ των προτέρων» μεταξύ μας συνεννόηση για κινηματικές πρωτοβουλίες και δράση στους κοινωνικούς χώρους, σημείο που έχει φανεί να φέρνει αποτελέσματα. Χρειάζεται να διαμορφώσουμε το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης βημάτων που έχουν ήδη συνομολογηθεί: η χαρτογράφηση στην κατεύθυνση της ενοποίησης και του συντονισμού των σχημάτων ανά κοινωνικό χώρο (τοπ. αυτοδιοίκηση, εργασιακοί χώροι, τριτοβάθμια εκπαίδευση κ.α.), η ενίσχυση της κοινής στάσης στις πολιτικές πρωτοβουλίες που έχουν αναληφθεί («Κανένας Μόνος-Καμία Μόνη», κ.α.). Τέλος, θα πρέπει να διατηρηθεί και συστηματοποιηθεί η κοινή οργανωμένη παρουσία στα κινηματικά ραντεβού. Τα παραπάνω μπορούν να φέρουν τις συμμετέχουσες δυνάμεις πιο κοντά και να δημιουργήσουν ενεργές αναμονές για την εμβάθυνση και υπέρβαση.